

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LANGT FRA DANMARK

1-10

Axel Felix

LANGT FRA DANMARK
1-10

*Skitser og scener fra
De forenede Stater i Nordamerika*

Bind 6

Forlaget Danmark

LANGT FRA DANMARK 1-10

udkom første gang i perioden 1852-55 på

Andr. Fred. Høsts Forlag

Nyudgivet af Lademann Forlagsaktieselskab, København 1986

i en let sprogrevision, hvor man har forsøgt at bevare
forfatterens tone og tidens atmosfære.

Teksten skulle således være tillempet læseren af i dag,
uden at den har mistet noget af sin oprindelighed.

Sprogrevision og billedredaktion: Sture Jensen

Forlagsredaktion: Marianne Borchmann

Grafisk tilrettelægning: Bent Juul Nielsen

Bogen er sat med Century Condensed

hos Carvi-Sats, København,

og trykt hos A/S Modersmålets Trykkeri, Haderslev

Printed in Denmark 1986

ISBN 87-15-01560-2 (Bind VI)

ISBN 87-15-01565-3 (Komplet)

ISBN 87-15-05086-6 (Forlaget Danmark)

*Ill. på foregående side: I Floridas halvtropiske, ofte meget sumpe-
de områder, opdagede forfatteren en frodighed af planter og træer,
som han ikke havde set noget andet sted i De forenede Stater.*

I ALABAMA

Den sydlige del af provinsen Alabama er temmelig flad, med store sandstrækninger og sumpe – og plaget af den gule feber¹⁾.

Statens centrale område er mere højtliggende, og man ser mange prærier. Mod nordøst ligger en gren af Alleghenybjergene, og disse områder er meget frugtbar og sunde, ligesom klimaet er mildt og dejligt. Der er mange floder i Alabama, og staten har i de senere år forsøgt at udnytte sin fordelagtige beliggenhed i konkurrence med nabostaten Georgia. Statens hovedprodukt er naturligvis bomuld, men mod nord dyrker man ganske meget korn, majs og frugt. Af mineraler findes der fortræffeligt kul, jern og noget guld.

Der er en fortælling om, hvorledes staten fik sit navn: Under de første kampe mellem den røde og den hvide race i øststaterne, blev nogle indianerstammer fordrevet til det nuværende Alabama. En af høvdingene fandt landet så tiltrækkende, at han sammenkaldte til et stort møde mellem de ældste og klogeste mænd i stammerne. Høvdingen holdt en farverig tale, hvor han skildrede landets frugtbarhed, dets overflod af grønsager, korn og vand. Han endte sin tale med råbet »Alabama!« – og alle de tilstedeværende istemte med

Sammenstødene mellem indianerne og kolonisterne var voldsomme og nådesløse. Indianerne følte sig med rette truet på liv, land og ernæring. I 1622 nedslagtede de 347 kolonister. (Stik af Theodore de Bry).

højtidelige røster høvdingens råb. Og indtil den dag i dag, har staten beholdt sit indianske navn, som på dansk betyder »Her vil vi hvile!«

Opelika er en lille by i det mellemste Alabama. Herfra tog vi toget og fortsatte rejsen gennem et smilende landskab til provinsens såkaldte hovedstad, Montgomery. Byen ligger ved Alabamafloden, netop på det sted, hvor floden bliver sejlbar for dampskibene, og herfra sendes der en stor mængde bomuld. Selve byen er en smuk og velbygget lille stad med brede gader, et

udmærket hotel og store, luftige forlystelsessteder, indrettet efter smagen i syden.

Men min rejsefælle var ikke tilfreds med de forretninger, han havde gjort i byen, for ved min ankomst fortalte han mig, at vi om to dage skulle sætte kursen mod Mobile, og at vi ikke behøvede at åbne vore kasser, før vi ankom til denne by. Da han var den ældre og mere erfarne handelsmand, lod jeg naturligvis ham råde.

Hos den købmand, der oplagrede vore varer, mødte jeg dagen efter min ankomst en dansker ved navn H. E. Kaas. Han kom fra Jylland, men var, så vidt han vidste, ikke i familie med den Kaas, som jeg havde truffet i Savannah. Kaas var gartner. Han boede sammen med sin familie omtrent syv kilometer fra Montgomery. Han var en munter og livlig mand og lod til at være meget tilfreds med sine levevilkår og sit arbejde. Han var også meget betaget af Amerika, men som de fleste danskere, jeg har mødt i den nye verden, så ønskede han dog at vende tilbage til Danmark og ende sine dage der. Først skulle han dog have sparet en net sum penge sammen, så han kunne leve uden bekymringer i sit fædreland.

Der boede en anden dansker i Montgomery. Det var F. Larsen. Han var maler, og det gik ham godt. Men han levede meget indesluttet, og amerikanerne betragtede ham som en stor særling. På en plantage nogle få kilometer fra byen boede en tredje landsmand, Kannevorff. Han var en ung og flittig mand, som havde været ansat hos mange købmænd i Montgomery.

De roste ham meget og undrede sig særlig over den hurtighed, hvormed han havde lært at tale engelsk, som var han en indfødt. Senere gik han over til metodistsekten²⁾, giftede sig og købte en plantage. Han befandt sig, da jeg besøgte ham i Montgomery, i en uafhængig og agtet stilling.

Efter et kort ophold i byen, rejste vi videre til Mobile på den godt 600 kilometer lange Alabamaflod. Vi indskibede os om bord på dampskibet »Daniel Pratt«, og netop som vi var kommet om bord, skiftedes de to skorstene til at udstøde blå røgskyer, ledsaget af en frygtelig larm. Det lød, som om et eller andet dyr vandede sig i sin døds kamp, og bakkerne omkring Montgomery sendte de stønnende brøl tilbage i et klagende ekko. Alle dampbåde, som anvendes til flodtransport, er nemlig forsynet med højtryksmaskiner, og fra disse maskiners piber trænger dampen ud i luften under stor larm. Enhver, der første gang hører denne skrækelige lyd, bliver bange og tror, at kedlerne er ved at springe i luften. Men som alt andet her på Jorden, så vænner man sig til støjen. Og når man sejlede ned ad floden, så man de vilde og ellers så sky fugle, nok så roligt gyngede i træernes grene. Fuglene havde vænnet sig til lyden, og deres instinkt fortalte dem, at de ikke behøvede at være bange.

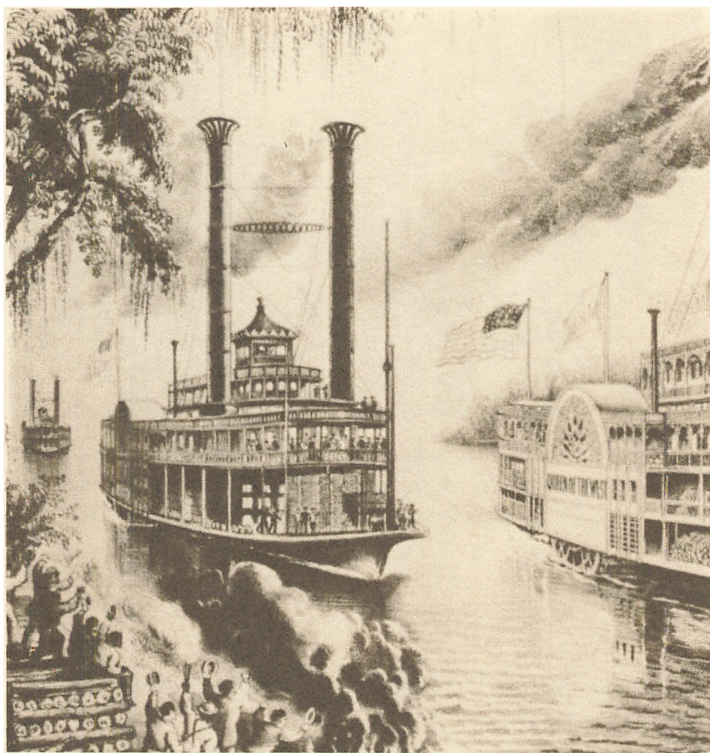
»Daniel Pratt« var en smuk dampbåd, lastet med al den bomuld og alle de passagerer, man kunne få plads til. Kahytterne var rummelige, luftige og propre. Salonen var stor og godt ventileret. Der var sejldugsmarkiser overalt, og man kunne ved første øjekast konstate-

»Alle dampbåde, som anvendes til flodtransport, er forsynet med højtryksmaskiner, og fra disse maskiners piber trænger dampen ud i luften under stor larm.« (Havnen i St. Louis 1840).

re, at fartøjet var indrettet til ture i et sydligt klima og på en smal flod.

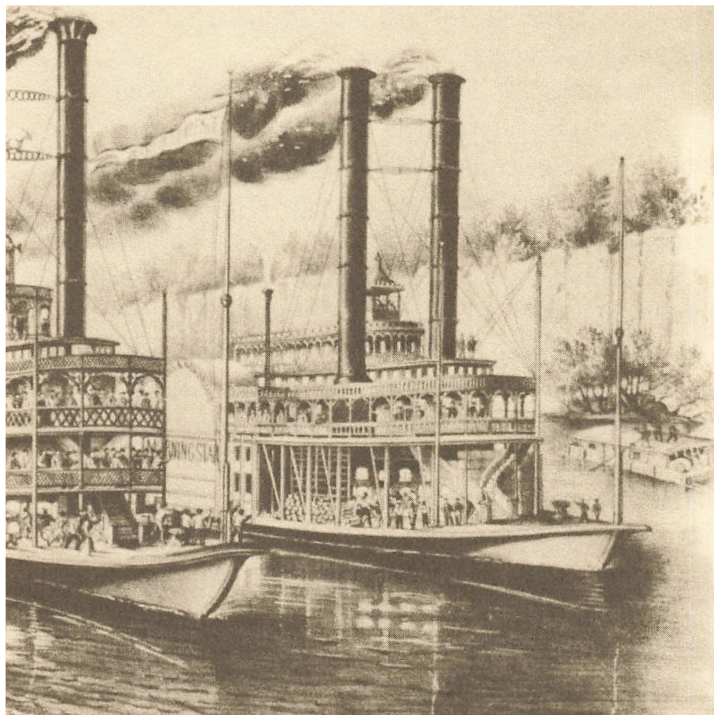
På det nederste dæk var bomuldsballerne stablet op til en næsten utrolig højde. På det øverste dæk lå en meget stor salon, i hvis ene ende damekahytten befandt sig. Den var udstyret på det prægtigste og havde vinduer foroven. På begge sider af salonen var der døre ind til soveværelserne, der hver havde to køjer. Uden for disse rum var der en lang balkon eller galleri, som var forsynet med jalousier og som strakte sig hele skibet rundt. Dækspassagererne sov på det nederste dæk mellem bomuldsballerne, eller hvor de nu kunne

få plads. Her lå også brændet, der blev fortæret af kedlerne på utrolig kort tid. Man måtte hente nyt brænde ved hver eneste landingsplads, og alene for at klare dette arbejde havde man hyret 10-12 negre.

Man gør landgang over 100 steder på turen mellem Montgomery og Mobile. Næsten alle plantager har deres egen landingsplads. Og hvis et bestemt signal er oppe – det være sig om dagen eller om natten – så lægger båden til for at hente bomuldsballer eller passage-

Kapsejlad på Mississippi-floden. En begivenhed, der ofte endte i en tragedie, når maskinerne sprang i luften.

rer. Da bankerne langs Alabamafloden flere steder er temmelig stejle, har man lagt jernskinner fra toppen af banken ned til flodbredden. På disse skinner glider bomuldsballerne lynhurtigt ned til båden. Ofte ser man en neger sætte sig på ballen og tage turen med ned,

men ikke sjældent bliver han narret, når ballen glider fra ham, og han vælter ned mod flodbredden med en temmelig ubehagelig kolbøtte.

Dampbådene er store og tungt lastede, men på grund af højtryksprincippet og stempelstangens horizontale bevægelse behøver bådene ikke meget vand under sig. Man fortalte os, at nogle af bådene kunne flyde, selv om floden kun var godt 60 centimeter dyb.

Det er naturligt, at der finder en stor rivalisering sted mellem de forskellige både, men på Alabamaflo- den er den tid Gud ske lov forbi, da de afskyelige kapsejladser fandt sted. På Mississippifloden hændte det ofte tidligere, at man puttede bådens stole og borde under kedlerne for at få farten sat op – ja, i enkelte tilfælde har man fyret med flæskeskinker, der var om bord som fragtgods. Risikoen for ulykker på grund af kapsejladser er dog ikke så stor i dag, hvor maskinerne er bedre bygget, men det hænder stadig, at kedlerne springer i luften på grund af maskinfejl, selv om damp- bådene er under en meget streng kontrol og har flere omhyggelige eftersyn om året.

På vor tur ned ad floden var natten usædvanlig hed, og den uvante lyd fra maskineriet forstyrrede min søvn. Derfor stod jeg tidligt op om morgenen. Solen var ved at stå op. Ikke en vind rørte sig. Himlen var skyfri og gennemsigtig. Overalt hvor jeg kiggede, så jeg dejlige grønne skove, bomuldsmarker og majsagre, afvekslende med pæne hvide huse og høje, mosbegroede banker.

Selve floden, der var meget smal, lignede en af de

»...nær ved flodbredden svømmede og vadede ønder, pelikaner (billedet), hejrer og mange andre fuglearter...«

dejlige norske elve, men dens vand var mere gult og uroligt og ikke så indbydende som elvenes. Men hvor var det en smuk oplevelse at sejle på denne flod! En svale fulgte os flere kilometer – det var kun en lille fugl, men den formåede dog trods sin lidenhed at holde »trit« med den brusende damper. På sine lette vin-

Mississippi-flodens rige fugleliv (som her en hejre) gav Axel Felix mange smukke oplevelser.

ger kløvede den luften i tusinde volter og nød samtidig sin morgenmad, der bestod af de insekter, som den snappede i sin lynhurtige flugt. . . Men svalen var ikke den eneste fugl, vi så. Blandt de lange siv og rør, som

mange steder groede i overflod nær ved flodbredden, svømmede og vadede ænder, pelikaner, hejrer og mange andre fuglearter, der betragtede os ligegyldigt, når vi sejlede forbi.

Om aftenen overværede jeg en af de smukkeste solnedgange, der nogen sinde har mødt mit øje. Skyerne og himlen var ligesom dækket af millioner af brillante røde, gule og grønne striber – som var det flammende nordlys. Det var et farverigt, prægtigt sceneri. Hvis en maler havde forsøgt at gengive dette skuespil, ville man have kaldt det overdrevent – og dog var det den rene, skære – måske noget bizarre – natur.

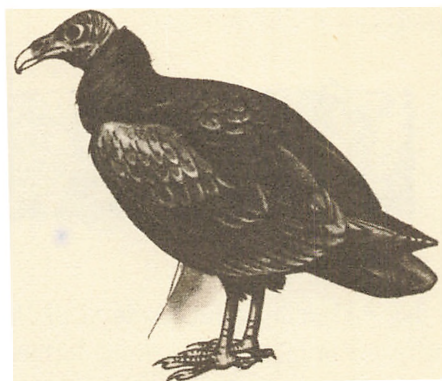
Skønt der sjældent sker uheld på Alabamafloden, så er man alligevel forberedt på enhver tænkelig måde. For eksempel var alle stolene om bord lavet, så de kunne flyde og bruges som redningsmiddel, *life preserver*, hvis en ulykke skulle indtræffe.

Næste dag ved middagstid nåede vi til Mobile. Vi fik vore kufferter bragt til et hotel, og dernæst, på denne søndag, gik vi en tur for at kigge nærmere på byen og dens omegn. Vi havde mødt en amerikaner om bord, og da han boede i Mobile, tilbød han at vise os rundt. Mobile ligger cirka 250 kilometer fra New Orleans.

Den er anlagt ved en flod med samme navn som byen. Mobile ligger cirka 50 kilometer fra havet. Byens havn er meget smuk og beskyttet af et fort, der hedder Morgan. Der er en fortræffelig vandledning i Mobile. Indbyggerantallet er omkring 25.000, hvoraf mindst 10.000 er slaver.

Efter New Orleans, så er Mobile det største bomuldsdistrikt i De forenede Stater. I 1848 eksporterede man 509.867 baller. Man sælger også en stor del træ, terpentiner, huder og voks. Man har det sidste par år bygget flere bomuldsfabrikker, som har vist sig at give et godt udbytte. I det hele taget er Mobile en pæn og venlig by, men det er ikke nogen særlig sund by på grund af de mange sumpe og moser, som ligger i byens omegn.

Man ser overalt store skarer af *turkey buzzards* eller *vultures* (kalkun-gribbe). Disse fugle ligner meget kal-

»Men der var megen ros til de katolske gejstlige i denne ulyksalige tid. Selv om mange af præsterne døde, så forhindrede det ikke de overlevende i at udføre deres hellige pligter...«

kuner, og har derfor fået navn efter denne fugleart. I virkeligheden hører de til gribbeslægten, og meget rammende kaldes de for »sydens skraldemænd«. De spiser ådsler og fortærer affaldet fra torvepladser og køkkener, ligesom de æder de rådne fisk, der skylles

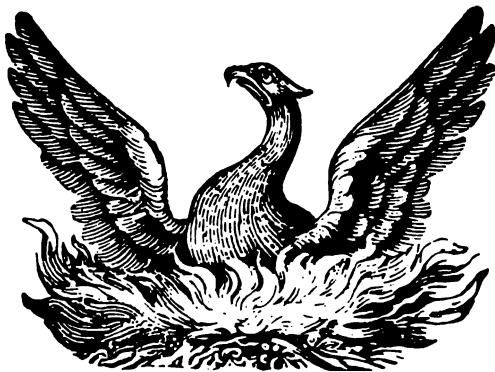
op på flodbredden. Disse fugle bidrager således til at rense luften for forurening og stank, og det er i de fleste byer i syden under trussel om en høj bødestraf forbudt at skyde fuglene.

Mobile har i en årrække været hærget af den gule feber, men jeg har fået at vide, at den i den senere tid ikke har været så ondartet og smitsom som før. Det år, jeg besøgte Mobile, udbrød sygdommen i byen, efter at jeg var rejst til New Orleans. De farligste måneder for sygdommen er juli, august og september, og man fortalte mig i Mobile, at alle, som var i byen i de måneder, var overmåde ængstelige. I 1830, da byen havde 18.000 indbyggere, var man så angst, at der kun var 3.000 personer tilbage på den årstid. Der var ikke én familie, der ikke var ramt af sygdommen – af de 3.000 døde 900 personer. Men der var megen ros til de katolske gejstlige i denne ulyksalige tid. Selv om mange af præsterne døde, så forhindrede det ikke de overlevende i at udføre deres hellige pligter til det yderste.

Men dette år var ikke kun plaget af den gule feber. Lige efter at sygdommen var raset ud, nedbrændte næsten hele byen, og man påstod, at branden var påsat, fordi den opstod fem forskellige steder på samme tidspunkt... Men der skal meget mere end en ildebrand til at ødelægge en amerikansk by, og kort tid efter branden, rejste Mobile sig af sin aske som fuglen Føniks³⁾.

Mit ophold i Mobile var kortvarigt, men jeg nåede ikke desto mindre at gøre bekendtskab med en brav dansker ved navn Binzer. Han var født i København, hvor

*Fuglen Føniks. Ifølge legenden brændte den sig op i sin rede
- for så at genopstå 500 år senere.*

hans familie endnu boede. Selv havde han levet flere år i Amerika og var nu gift med en ung og smuk tysk kvinde. Han havde en pæn lille ejendom, som han selv havde bygget for sine sparepenge og indrettet til offentlig udskænkning.

Da jeg en dag stod i hans skænkestue og ville sige farvel, fordi jeg skulle rejse næste morgen, trådte en cirka 40-årig mand ind ad døren. Han var halvberuset, og hans kraftige røde ansigt og matte øjne samt hele hans påklædning vidnede om, at han var et af brændevinsdjevlelsens udvalgte ofre. Han nærmede sig skænken og krævede whisky. Men det nægtede Binzer ham. Manden blev grov og skældte Binzer ud, fordi han ikke ville skænke ham noget, og til sidst måtte værten vise ham bort. Men selv ude på gaden blev den fremmede stående og skældte og bandede, og jeg hørte ham sige *countryman*, landsmand. Det gjorde mig nysgerrig, og

jeg kiggede lidt nærmere på ham. Kort efter nævnte Binzer hans navn. Og – desværre – han var ikke »fremmed« for mig, selv om jeg på den anden side ikke havde været nogen nær ven af ham. Han var dansker. Født i København af brave, borgerlige forældre. Han var nu arbejdsmand om bord på et af de brændefartøjer, der besejler Mobilefloden. Binzer fortalte mig, at han mange gange havde løst ham ud af *calaboos'en*, når han var arresteret for drukkenskab og gadeuorden. *Calaboose* er i sydstaterne en forvrænget udtale af det spanske ord, *caloboza*, der betyder fængselshul.

For mange år siden, da jeg som et ganske ungt menneske letsindig og ubetænksom var fulgt med strømmen i min gode fødeby, huskede jeg tydeligt at have mødt føromtalt ulykkelige mand. Dengang var han i sin bedste alder. Et pænt menneske med en godmodig karakter. Men han spillede. Dag og nat kunne man finde ham på forlystelsesstederne, og jeg kan huske, at jeg en eftermiddag så ham og flere af hans venner i kådhed kaste store kobbermarkstykker så højt som muligt over baghusene ud på gaden. Lykken havde den dag været med ham ved keglespillet i den kendte »Knirsch'ske Have«. Dengang havde han altid lommen fuld af hundreddalersedler. Nu var han arbejdsmand i Mobile! Han var faldet så dybt, at han ikke stod til at redde. Og man må i sandhed beklage hans ulykkelige skæbne. – Jeg nævner ikke hans navn – de, der kendte ham dengang, vil nemt kunne gætte, hvem det drejer sig om. Mens jeg skriver disse linier er han formentlig ikke mere i de levendes rækker.

*Illustrationen til Chr.
Winthers digt »Flugten til
Amerika«. »Men for at
komme didhen herfra
man sejle må over
vandet...«
(Tegning: Alfred Schmidt).*

Hos Binzer traf jeg en anden dansker, der var på gennemrejse. Han hed Andersen, var midaldrende og født i kulsvieregnen⁴⁾ nær ved Frederiksborg. Nu boede han i Columbus i Georgia. Han var udlært snedker, men handlede også med urtekramvarer og korn, og skulle være en meget rig mand. Han fortalte mig, at han havde en anden dansker ansat. Han hed Albrecht og var pianobygger, men bestyrede nu Andersens møbellager. Senere så jeg Andersen i New York, og vi havde mange muntre aftener sammen med de derboende danskere i Det skandinaviske Selskab. Andersen tilhørte den gruppe af vore landsmænd, der havde bestemt sig til at forblive i Amerika.

»Lykken har sendt mig hertil,« sagde han ofte. »Jeg har ingen forpligtelser over for nogen som helst i mit fædreland.« (De fleste af hans slægtninge havde han bragt til Amerika). »Naturligvis kunne jeg godt have lyst til at gense Danmark. Men – alt andet lige: *America for ever!*«

*Et træ bøjer sig for de kraftige vinde fra
den Mexicanske Havbugt.*

Min rejsefælle og jeg indså snart, at vi ikke behøvede at være to om forretningerne i Mobile. Én person var tilstrækkeligt til at klare det hele. Det blev derfor bestemt, at jeg skulle gøre en lille afstikker til Florida med et parti varer og forsøge lykken der. Så kunne vi senere mødes i New Orleans og forhåbentlig afslutte vore forretninger der, inden den varme årstid – den såkaldte *hot season* – indfandt sig sammen med dens uadskillelige følgesvend: den gule feber.

Jeg fik snart mine kufferter og pakkasser om bord på en dampbåd, og en smuk majmorgen forlod jeg Mobile og min brave ven og rejsefælle for at sejle til Apalachicola og derfra gøre udflugter til lands som til vands i De forenede Staters sydlige provins.

Florida har altid stået for mig som en af Unionens smukkeste stater. Den ligger under næsten tropiske himmelstrøg. Spanierne gav allerede i begyndelsen af det 16. århundrede en romantisk beskrivelse af staten,

som senere er blevet bekræftet af historieskrivere og geografer. Livet i de store majestætiske skove. Mødet med seminoler og enkelte andre underkuede indianerstammer – kort sagt: Alt bidrog til, at jeg med glæde og forventning foretog denne rejse, selv om årstiden ikke var den mest gunstige.

Foran os lå den Mexicanske Havbugt, men vi sejlede langs Alabamas og Floridas kyster, og næste dags aften, netop som månen i umådelig storhed steg frem over havbugten, der så ud som en stor skinnende safir – da kastede vi anker ud for Apalachicola.

I FLORIDA

Florida er et fladt landområde, og intet punkt ligger højere end 90 meter over havets overflade. I havet mod sydvest og i syd ligger en mængde *keys*, en slags klipper og koralskær, der på grund af havstrømmene er farlige for sejladsen. På statens vestside ligger de bedste havne. Landet gennemstrømmes af mange floder, og det mærkelige er, at flere af dem pludselig forsvinder ned i jorden. Nogle floder er sejlbare lige fra deres udspring. Floridas sydlige del er et sumpområde, som kaldes Everglades. Sumpene har ferskvand og dybden veksler fra 30 centimeter til cirka 2 meter. En del af dette sumpområde, der er mange millioner tønder land stort, og hvor man ser tusinde småøer hæve sig som smilende oaser, ligger tørlagt flere måneder om året. Men størstedelen af området er imidlertid altid dækket af vand.

På den vestlige side af den store Okeechobee-sø ligger ligeledes mange sumpe. Det var på dette sted, at de ulykkelige krige mod seminole-indianerne udspillede sig. Det kostede både indianerne og amerikanerne mange menneskeliv, og selv om indianernes udholdenhed måske kunne aftvinge deres fjender en vis beundring, var den grusomhed, som indianerne udviste

»I havet mod sydvest og i syd ligger en mængde keys, en slags klipper og koralskær, der på grund af havstrømmene er farlige for sejladsen.«

mod de ulykkelige hvide, der blev taget til fange, både oprørende og pinlig.

Juan Ponce de León⁵⁾ opdagede Florida i 1513. De León sejlede fra Puerto Rico med nogle få skibe, som han havde udrustet for egne penge, og palmesøndag så han for første gang Floridakysten mellem byen St. Augustine og St. Mary-floden. Spanierne kalder påsken for *Pascua Florida*, og derfor gav man landet navnet Florida. Senere rejsende har villet have navnet Florida⁶⁾ til at være opstået på grund af statens blomsterrigdom, men selv om denne fortolkning af ordet kan være rigtig, så må man dog antage, at spanierne har opkaldt staten efter påskens spanske navn.

Det berettes, at da de León landede, mødte han en

indianerpige på strandbredden. Så godt som hun formåede, forklarede hun den temmelig gamle mand, at der løb en »livets kilde« i det indre af landet. Her kunne man finde evig ungdom og helbred. Men de León fandt ikke, hvad han søgte. Under sin jagt på kilden blev han ramt af en indianers pil, og han døde senere af såret på Cuba.

Mange andre opdagelsesrejsende fra Spanien, Cuba og Puerto Rico kom senere til Florida, hvor de handlede eller krigedes med indianerne.

I 1528 landede spanieren Pánfilo de Narváez i nærheden af Apalachicola med cirka 400 mand. Han ville kolonisere landet og købe guld af indianerne. Efter at være rejst rundt i det meste af det vestlige Florida kom han til Pensacola, hvor han byggede nogle usle hytter. Her skulle hans ledsagere bo, mens han sejlede tilbage til Cuba for at hente flere folk over til den nye koloni. Men han led skibbrud nær ved Mississippiflodens munding, og kun fem-seks besætningsmedlemmer blev reddede. De kom til Mexico, hvor de fandt mere guld end i Florida.

Den mest uforfærdede af den tids opdagelsesrejsende var dog Fernando de Soto⁷⁾, der havde været en af Pizarros⁸⁾ gode venner. Han havde været med, da den sidste peruvianske inkakonge, Atahualpa, blev taget til fange ved slaget ved Cajamarca. De Sotos del af krigsudbyttet var på 100.000 gulddukater. Med denne store sum rejste han tilbage til Spanien, hvor kejser Karl⁹⁾ udnævnte ham til statholder på Cuba. Han fik også tilladelse til at erobre Florida for egen regning.

»Mange andre opdagelsesrejsende kom senere til Florida, hvor de handlede eller krigedes med indianerne.«

De Soto, der var tapper, udholdende, energisk og entusiastisk, var sin tidsalders personificerede ridderskikkelse. Han udvalgte blandt Spaniens bedste ungdom 600 krigere, og tilbage på Cuba forstærkede han dette antal med endnu flere soldater. Han udrustede en flåde, som han forsynede med både våben og jorddykningsredskaber. I maj måned 1539 gik han i land i Florida ved den nuværende Tampa Bay, som han kaldte Helligåndsbugten. Strandbredderne har kun undergået få forandringer siden hans tid. De samme store skove vokser stadig på stedet, og man ser utallige pattedyr, reptiler og fugle som i hans dage. Blot har indianerens bolig nogle steder måttet vige pladsen for emigrantens blokhus.

De Sotos krigere havde den fineste udrustning, og de var i et større antal end den styrke, der under ledelse af Cortés¹⁰ havde erobret Mexico.

Der kan næppe nævnes et mere eventyrligt togt end de Sotos. Han var ledsaget af tolv præster, der skulle omvende hedningene til kristendommen. Da han steg i land på Floridas jord, havde en stor gruppe indianere forsamlet sig på bredden for at se nærmere på de fremmede, men da rytterne i deres skinnende rustninger red hen imod de stakkels vilde, flygtede de. Selv om man senere forhandlede med dem og søgte at forklare, at man ikke ville dem noget ondt, blev de dog i årevis ved med at vise skyhed og mistro mod spanierne.

Efter utallige besværligheder og farer avancerede de fremmede eventyrere det første år så langt som til

Nybyggerhytte, blokhús af tømmerstokke.

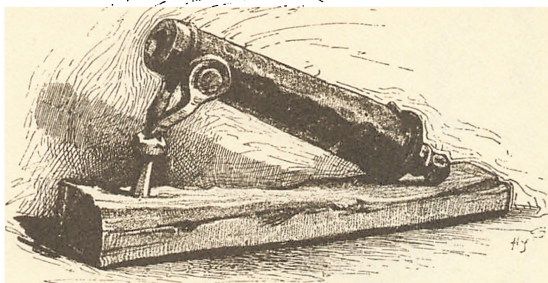
Apalachicola og senere til Pensacola, hvor der dengang var en stor indianerbebyggelse. På dette sted opholdt de Soto sig et stykke tid, mens han sendte et par skibe til Havanna for at hente nyt forråd. Når skibene kom tilbage, var det hans hensigt at foretage en ekspedition mod nord, hvor indianerne havde fortalt ham, at han ville finde guld i overflod. Indianerne hentydede sikkert til guldgruberne i Georgia og Carolina, der var kendte områder allerede dengang, men som indianerne kun havde udforsket overfladisk.

Med nogenlunde sikkerhed kan man antage, at de

temmelig store landområder mellem floderne Suwannee og St. Marks var de første i denne del af Nordamerika, der blev opdyrkede og koloniserede af europæere. De Sotos ledsagere er sikkert blevet mere og mere i tvivl med hensyn til guldfund, og de nedsatte sig derfor i området omkring Tallahassee og begyndte at dyrke jorden.

Spanierne, der havde fundet guld i en anden del af Amerika, klyngede sig dog stadig til håbet om også at finde guld i Florida, og det er sandsynligt, at ekspeditioner fra Havanna mange gange er sendt af sted med det formål at udforske Florida.

De fleste regeringer var på den tid meget hemmelighedsfulde med hensyn til deres kolonibesiddelser, og derfor har man svært ved at få et korrekt billede af disse ekspeditioner. Men det er en kendsgerning, at der må have boet 5.000-10.000 mennesker i nærheden af det nuværende Tallahassee, der er Floridas hovedstad. I dag finder man endnu spor efter denne befolknings veje og marker, ligesom man har fundet våben og kogeredskaber fra dengang rundt omkring på egnen. Ved St. Marks tæt ved Apalacheebugten havde de bygget et stærkt fort, der den dag i dag ligger som det lå dengang, og selv nu ville det være i stand til at modstå et angreb, hvis man blot ikke brugte kanoner. Fortet er bygget i form af et parallelogram¹⁾. Dets meget store volde er af solidt murværk og cirka tolv meter høje. Taget er af sten, som er dækket af et lag muslingeskaller og kalk. Det hviler på tunge buer, i hvilke der er anbragt store kamre, som man sandsyn-

»I det gamle fort St. Louis har man fundet flere luntebøsser, sværd og dele af svingbasser, alt sammen rester af våben, der blev brugt på den tid.« (Svingbasse: en lille kanon).

ligvis har brugt til opbevaring af proviant og våben. Man har senere på forskellig vis opdaget, at fortet kunne forsvares med kun små ildvåben.

Lidt over femten kilometer fra Tallahassee har man for nylig undersøgt ruinerne af det gamle fort St. Louis, og der har man fundet flere luntebøsser, sværd og dele af svingbasser¹²⁾, alt sammen rester af våben, der blev brugt på den tid. St. Louis var ikke bygget af sten, men af træ med almindelige bastioner og volde. Mens jeg besøgte fortet gik en lykkejæger fra Georgia og gravede i ruinerne for at finde nogle skjulte skatte, men det eneste, han havde gravet frem, var et stykke af en gammel kanon og en lille mønt.

Man fortalte mig, at spanierne – ifølge overleveringen – da de forlod fortet, vidste, at de vilde horder,

*En spansk soldat
fra de tidligste
erobrings-
ekspeditioner (1608)
i Nordamerika*

der opholdt sig i nærheden, straks ville plyndre og afbrænde fortet, når de så, at de hvide begav sig bort. Derfor strøede de krudt på jorden i en lige linie fra krudtmagasinet og langs med den vej, de tog. Da de var kommet tilstrækkeligt langt væk fra fortet, satte de ild til krudtet, og mange af de vilde blev dræbt. De overlevende indianere blev rasende over deres stammefrænders død. De forfulgte spanierne og overfaldt dem.

Med kannibalsk grusomhed dræbte de alle de hvide.

Men det kan ikke nægtes, at der hviler et slør over disse første kolonisorers historie¹³⁾, og man må antage, at de forsøg, der blev gjort med opdyrkning af jorden, ikke blev ansporet af regeringen i Europa, da man opdagede, at landet ikke havde den metalrigdom, som havde været drivkraften bag ekspeditionerne.

Mere end 450 kilometer fra Tallahassee har man fundet flere høje, der i forskellige former hæver sig op over jorden. I disse er der opdaget metalstykker, smykker og prydenstande samt kobber- og glasperler, der viser, at de indfødte på den tid var i stadig forbindelse med civiliserede mennesker.

De Sotos ekspedition gik i land ikke ret langt fra disse høje, og senere opdagelsesrejsende har også besøgt denne kyststrækning, men med lige så lidt held som de Soto. I flere år strejfede han omkring med sin styrke i Florida og Mississippiområdet, og synet af kæmpefloden slog ham og hans ledsagere med forbavselse.

En ekspedition, som de Soto havde sendt mod nord, vendte tilbage uden hverken at have fundet guld eller blomstrende byer, og derfor satte man kursen mod nordvest. I 1541 krydsede man Mississippifloden lidt syd for det sted, hvor byen Helena nu ligger. Ekspeditionen drog gennem Arkansas, hvor den blev overrasket af en streng vinter. I maj måned 1542 var man atter tilbage i et indianerområde ved Mississippifloden. Her ville de Soto bygge nogle tomastede sejskibe, som skulle sejle til Mexico for at hente forstærkning og forråd til mandskabet. Men først og fremmest måtte man

gøre sig gode venner med indianerne. Derfor forsøgte de Soto at knytte et venskab til en høvding, der boede på den anden side af floden. De Soto meddelte ham, at han og hans landsmænd også var »Solens Børn«, og derfor ville han gerne møde høvdingen. Men de spanske udsendinge kom tilbage med følgende svar:

»Sig til ham, at hvis han er en søn af solen, så må han udtørre floden. Når det er sket, så kommer jeg over og hylder ham.«

De mange uheld, som havde ramt de Soto i hans tre-årige ophold i disse øde, ugæstfri egne, de mange folk han mistede, de skuffede forventninger, de legemlige anstrengelser og det usunde klima – alt dette bragte den tapre helt på sygelejet. Han blev grebet at tungsind, og blev svagere og svagere. Han følte, at hans sidste time nærmede sig, og som en god katolik beredte han sig på døden. Han kundgjorde sin sidste vilje og udnævnte Don Louis Moscoso til sin efterfølger. Derefter lod han de soldater, der stod hans hjerte nærmest kalde til sit telt. Han tog afsked med dem alle og omfavnede de fleste, og efter syv dages sygdom døde han, 42 år gammel.

Efterspillet til de Sotos død er et billede på alle de spanske opdagelsesrejsendes karakter. Det smertede dem, at de ikke kunne give deres feltherre en smuk og værdig begravelse, og de frygtede, at de indfødte ville opgrave og mishandle liget af deres hadede og grusomme fjende. De hvide krigere havde overalt i lige så høj grad som indianerne efterladt sig spor af mord og brand. Den fremtalte høvding havde ligeledes i sit

Stolt, ja højere end landskabet bag sig: Osceola, høvdingen for seminole-indianerne i Florida.

stolte svar til de spanske udsendinge udtrykkeligt forsikret, at han ville udrydde spanierne, fordi de kun var landstrygere og røvere. Og han svor ved solen og månen, at han »ville lade dem klynge op i de højeste træer som føde for ravn og gribbe og aldrig i sit liv slutte fred med et så afskyeligt folk.«

Indianerne holdt ord og parterede ligene af mange spaniere og hængte stykkerne op i træerne...

Derfor besluttede spanierne sig til at begrave de Soto om natten. På en slette langt borte fra spaniernes lejr blev hans jordiske levninger begravet. Samtidig spredte man det rygte, at de Soto blev bedre og bedre dag for dag.

Efter begravelsen steg officerer og soldater til hest og red utallige gange hen over graven for at udslette ethvert spor af den. Men alligevel fik indianerne at vide, hvad der var foregået, og spanierne blev tvunget til at grave liget op og nedsænke det i Mississippifloden. Midt ude på flodens dybeste sted blev den spanske eventyrer i en stille midnatstime begravet i en udhulet egestamme.

I New York har jeg set et smukt kobberstik, der viser de Sotos begravelse i floden, og endnu den dag i dag bærer en af flodens mange øer navn efter Pizarros ven og våbenbroder.

Efter mange kampe besluttede de øvrige spaniere at opgive erobringen af Florida. De ville heller ikke, som det havde været de Sotos mening, rejse ned ad Mississippifloden til dens udløb. I stedet ville de forsøge at

nå Mexico over land. De måtte udstå tusinde kvaler og vendte flere gange tilbage til floden, som de til slut blev nødt til at sejle nedad. De byggede nogle spinkle fartøjer i Arkansas, og efter hungersnød og en sørej-ses kvaler i 60 dage nåede de endelig Texas' kyst, hvorfra de senere over land kom til Mexico. Her blev de venligt modtaget af vicekongen Mendoza¹⁴). De fleste blev i Mexico, mens kun få vendte tilbage til Europa.

Så ulykkeligt endte Fernando de Sotos ekspedition. Hans hustru, donna Bovadilla, døde af sorg i Havanna, da hun fik efterretninger om sin mands død.

Mine læsere må tilgive mig, hvis jeg måske er lidt vidtløftig i beskrivelsen af Floridas tidlige historie, men når man har opholdt sig i dette smukke område, der endnu er så lidt opdyrket, så kan man ikke andet end elske det, og hvad man holder af, taler man gerne om. Under mit korte ophold i Florida var livet i staten så nyt for mig, at jeg måtte omfatte det med større interesse end de øvrige sydstater. Alting havde en stor tiltrækningskraft: De ejendommelige, romantiske store skove, de udstrakte blomstersmykkede stepper, de vidtstrakte Everglades, og de skjulte skær og klipper langs kysten, der havde forvoldt så mange tusinde sømænds liv, og mod hvilke det undertiden vilde og frådende hav brød sine bølger...

Jeg sad ofte på milde og dejlige aftener nede ved strandbredden og drømte mig tilbage til fortiden, som jeg har skildret ovenfor, medens et tropisk blomster-

flors tunge aroma fyldte luften, og en mandolin eller guitar lød fra et af de nærliggende huse med en ældgammel spansk romance.

Det lykkedes mig at gøre ganske gode forretninger i Apalachicola. Senere besøgte jeg Tallahassee og Pensacola og rejste derefter, ledsaget af en doktor Wood fra øen Key West, gennem det indre af landet. Her afsatte jeg mine varer med svingende held. Rejsen var det mest interessante, men det var ofte besværligt på grund af alt mit gods, selv om jeg havde ladet de største kasser blive i Apalachicola.

Næst efter moskitoerne, så var heden vor største plage. Særlig når vi brugte kanoer for at krydse over Everglades eller de utallige små og større floder og åer, som især den sydlige del af Florida er så rig på.

Vi foretog kun korte dagsture, og min ledsager, der var godt kendt med området, sørgede næsten altid for, at vi ved middagstid nåede frem til en bebyggelse eller en lille by, hvor vi kunne holde siesta. Efter solnedgang kunne vi så fortsætte vor ekspedition.

Dr. Wood var cirka 40 år. Han var lidt indesluttet og særegen, men alligevel en behagelig rejsekammerat. Han var et af disse mennesker, der har set noget til livet i alle dets skikkelser og rejst vidt omkring. Han kunne lide cigarer, og da jeg havde et forråd med mig, bød jeg ham ofte. Efter at have rost cigarens aroma, indledte han tit en samtale, der gav mig stof til meget af det, jeg nedskriver her.

»...medens et tropisk blomsterflors tunge aroma fyldte luften, og en mandolin eller guitar lød fra et af de nærliggende huse med en ældgammel spansk romance.«

En eftermiddag, da vi efter få timers ophold forlod Fort Brooke, kom vi i selskab med nogle indianere, der skulle samme vej som vi, nemlig mod Tampa. Vi havde vor bagage på en let vogn, som blev trukket af to muldyr. Vi fulgte selv bagefter eller satte os op at køre, når vi blev trætte. Indianerne tilhørte en fredelig stamme, der boede i nærheden af den store Okeecho-beesø. De talte et nogenlunde forståeligt engelsk, men ville helst tale spansk. De var agerdyrkere og havde været til torvs med deres frugter i fortet. De var fire i alt. Den ene af dem var en høj, muskuløs mand med et karakterfuldt ansigt og en uhyre hårvækst. Han var meget snakkesalig og fortalte om sine smukke døtre og sine mange børnebørn, som han gav en god opdragelse. Han fortalte blandt andet, at løgn og tyveri havde været sædvane i hans stamme, men siden han var blevet dens overhoved, havde han gjort alt for at udrydde disse *bad things*, slemme laster. Og han havde fået hjælp af den store ånd i en sådan grad, at han med overbevisning kunne påstå, at hans stamme nu bestod af de mest ærlige og bedste »røde mænd«, der nogen sinde havde vandret omkring på Floridas jord. Da vi bød ham og hans ledsagere på et glas cognac, afviste han dette tilbud, der ellers i indianernes øjne var en dejlig forførende drik. Og selv om vi tydeligt kunne se, at hans følge havde stor lyst til at smage et par dråber, så var et blik fra høvdingen og nogle for os uforståelige ord på indianersprog nok til at få dem til at afslå det tilbudte glas.

»Det undrer mig,« sagde han alvorligt, »at I hvide,

*»Han var meget snakkesalig og fortalte om sine smukke døtre
og sine mange børnebørn.«*

som så ofte prædiker mod brændevin og opretter afholdsselskaber over hele Jorden, lettere lader jer friste af 'et glas' end vi stakler, som altid har ord for at være drukkenbolte og urostiftere... Jeg forstår det ikke!» tilføjede han med et skævt, næsten hånligt smil. Så bukkede han sig ned og øste vand op med sin *gourd* (et udhulet, tørret mindre græskar, hvis stilk tjener som skaft. Navnlig i sydstatene bruges det som øsekar. De fleste indianere har det hængende i bæltet, når de er på rejse) fra en krystalklar kilde, der pibede frem i nærheden af en stor skov, som vi var nået til.

Det var blevet aften. Dagen havde været meget varm, og vi var trætte efter rejsen. Vi var netop på vej ind i en af disse store, majestætiske skove, som Florida er så rig på. Da vi var kommet et stykke ind i skoven, besluttede vi, efter min ledsagers råd, at slå lejr på en lille åben plads. Her skulle vi hvile nogle timer og derefter fortsætte vor rejse. Det var meningen, at vi skulle nå Tampa næste dag. Indianerne havde samme planer, og inden længe havde de tændt et bål, som de lejrede sig omkring og tilberedte deres aftensmad på. Efter at have slugt maden samlede de sig i en tæt gruppe og holdt en sagte rådslagning. Derefter svøbte de sig i deres tæpper og lagde sig til at sove på den græs- og mosdækkede jord. Hverken dr. Wood eller jeg var særlig begejstrede for indianernes ophold så tæt ved vores telt, men vor vejviser og kusk fortalte os, at han ofte havde været sammen med denne stammes medlemmer og altid fundet dem fredelige. Man skulle blot aldrig

angribe deres religiøse tro eller latterliggøre deres ceremonier. Og så gav vi slip på den mistro, der uvilkaarligt overfalder én, når man møder de røde mænd, og som her er dem i undertal i en ensom og stor urskov.

Det er nødvendigt, når man rejser i Florida, at have et telt med sig, og det kan være nok så lille. Man kan leje telte meget billigt i de fleste byer og forter, og når man møder de små karavaner, der rejser omkring i denne stat, enten som handlende eller kortopmålere fra regeringen, så har alle telte med. Det er mærkeligt at tænke sig, at af alle slags beboelser er teltene de eneste, der ikke har undergået nogen forandring i årtusinder. Vi læser i Det gamle Testamente, at Abraham slog sit telt op på Judæas slette¹⁵⁾, når solen sendte sine ubarmhjertige stråler ned over det brændende sand, og lige siden den tid har teltet været et symbol på nomadelivet. Det har fulgt den rejsende på hans lange vandringer mod nord og mod syd, det har hjulpet araberer i ørkenen og krigerer på hans vej til hæder og bytte. Alle andre byggeformer er forandret, men teltet er forblevet det samme. I oldtiden samlede fårehyrderne, når natten brød frem, deres flok omkring lignende telte, som nutidens mennesker slår op i Jordens forskellige egne... Og i Floridas hede og i månedsvis regnløse klima, er et telt et yderst behage-

Ill. s. 44-45: »Det er mærkeligt, at af alle slags beboelser er teltene de eneste, der ikke har undergået nogen forandring i årtusinder. Vi læser i Det gamle Testamente, at Abraham slog sit telt op på Judæas slette. Og siden den tid har teltet været et symbol på nomadelivet.« (Indiansk teltlejr i Colorado).

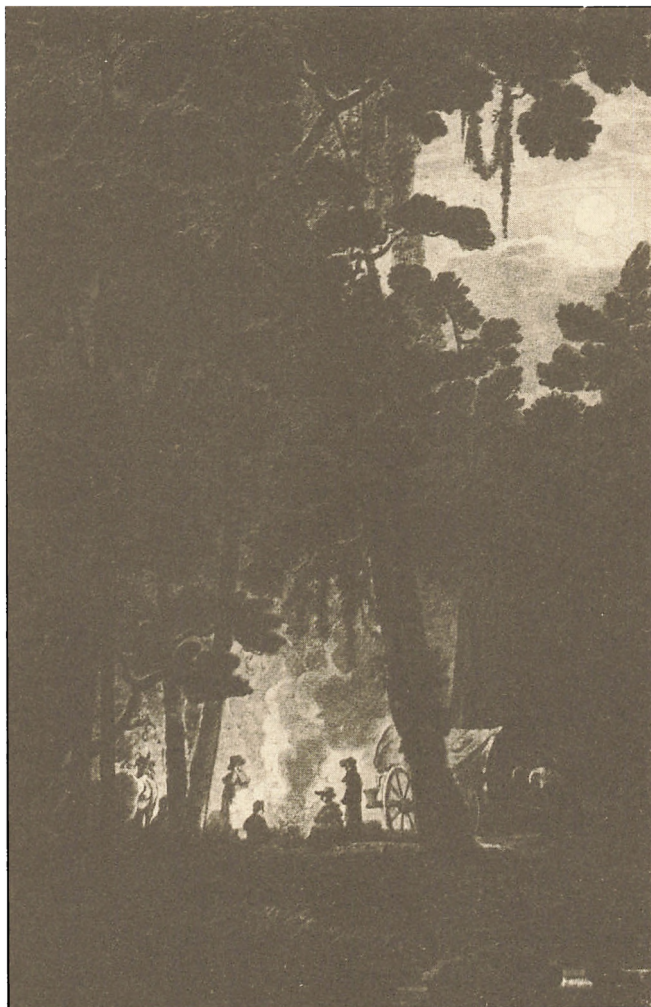

ligt skjul. Om dagen er der dog meget varmt i teltene, men da opholder man sig for det meste under de dejlige, stedsegrønne egetræer. Her bliver man omhyllet af en mild brise og skærmet mod solstrålerne af det spanske mos, der i tæt vævede guirlander slynger sig fra gren til gren, fra træ til træ, og ligesom danner en naturlig og stor kuppel, besat med lysegrønt egeløv, over strækninger på flere kilometer. Men om natten er teltet en prægtig ting. (Det erfarede jeg senere, for den første nat, jeg tilbragte i teltet var alt andet end behagelig). Man sover ganske fortræffeligt, når man vænner sig til den nye soveplads. Jeg var meget træt den aften, da vi havde fået vort telt bragt i orden, og jeg fik derfor hurtigt et par tæpper bredt ud på jorden, og min vadsæk brugte jeg som hovedpude. Men dr. Wood tændte sin cigar og satte sig uden for teltet for at få en snak med vor kusk, der var et særdeles opvakt og muntert ungt menneske.

Sirius, Saturn og Mars strålede i deres fulde pragt på himlen. Det hørte jeg doktoren fortælle vor vejviser, der tilsyneladende skulle lære lidt astronomi. Mere hørte jeg ikke af deres samtale, for jeg faldt omgående i søvn, da jeg lagde mit hoved mod vadsækken. Men jeg sov ikke længe. Jeg blev vækket af et frygteligt hyl og fløj forskrækket op. Jeg var sikker på, at en fjendtlig indianerstamme var gået til angreb på vort lille telt, men da jeg styrtede udenfor, så jeg doktor Wood sidde nok så stille på sin lille feltstol. Han var faldet i søvn med cigaren i munden, og ikke langt fra ham lå vor vejviser og sov indhyllet i sit hvide tæppe.

*»Ulvne har nok opdaget, at vi har en fremmed iblandt os,
som aldrig har kamperet en nat i Floridas skove...«*

Månen og stjernerne skinnede med en forunderlig glans, men man hørte hele tiden den skingrende hyl, der havde vækket mig. Jeg kaldte på doktoren. Han åbnede øjnene på klem – men larmen gjorde ikke det ringeste indtryk på ham. »Doktor!« udbrød jeg, og jeg må tilstå, at det var med en skælvende stemme, »det må være fjendtlige indianere!«

»Min gode ven,« svarede han temmelig flegmatisk, mens han bukkede sig ned til bålets gløder for at få ild på sin cigar, »gå De blot ind og læg Dem. Det er kun et par ulve, der hyler. De har fået færten af os, men er alt for kloge til at nærme sig. De angriber aldrig mennesker. Der er masser af føde til dem. Ulvene har nok opdaget, at vi har en fremmed iblandt os, som aldrig har kamperet en nat i Floridas skove... og derfor har ulvene villet forskrække Dem lidt.« Og så lænede han sig ganske roligt tilbage i stolen og pustede røg-skyer fra sig. Men jeg kunne ikke vænne mig til denne frygtelige hyl, disse skarpe gennemtrængende toner, der fyldte luften overalt. Der var noget dæmonisk ved den, og jeg ønskede af hele mit hjerte, at klokken snart var så meget, at vi skulle bryde op fra dette uhyggelige sted.

Jeg gik atter ind i mit telt og lagde mig på mine tæpper, men jeg fik ikke lukket et øje. Når ulvehylene op-hørte med korte mellemrum, begyndte ugler og alle mulige natfugle en så øresønderrivende koncert, at jeg næsten foretrak ulvenes hyl. Lige over for vort telt havde en spottefugl taget plads i et stort gummitræ. Dens dybe, nattergalelignende triller var den eneste

harmoniske lyd, der bragte øret en smule lindring, når de andre to- og firbenede musikanter i korte øjeblikke ophørte med deres skingrende kor.

Endelig blev klokken to. Vor vejviser trådte ind i teltet for at vække mig, men det var, som man kan regne ud, unødvendigt. Dr. Wood var ligeledes på benene, og kort tid efter sluttede koncerten – så onskabsfulde var skovens dyr.

Det var en smuk morgen, der var ved at bryde frem. En let dæmring hvilede over urskoven. Ildfluerne sværmede i millionvis med svovlblå, purpurrøde og guldglimtende farver imellem træernes grene; ja, det var som om de opfyldte hele luften med miniaturestjernesky. Men lidt efter lidt tabte de deres glans og forsvandt.

Vor vejviser gik nu hen til det sted, hvor indianerne havde slået lejre, for at få dem til at hjælpe sig med oppakningen, men han kom straks tilbage og fortalte, at de var forsvundet. »De kæltringer!« udbrød han. »Det skulle ikke undre mig om de har bestjålet os!«

Vi undersøgte vor bagage, der lå på vognen, som stod nogle meter fra vort telt og ganske rigtigt, så opdagede vi, at den store beholder med vor cognac var forsvundet med indianerne. Og hvor snedige havde de ikke været. Ved at lade som om de slet ikke drak brændevin, havde de gjort os troskyldige, og havde så i nat-

Ill. s. 50-51: »Bag ved granskovene ser man et nyt skovbælte, der består af tusinde forskellige slags træer. Det er en misundelsesværdig lod at kunne krydse gennem disse maleriske skovegne...«

tens mørke listet sig hen til vognen og stjålet dunken. Vi var dog glade for, at de havde ladet os beholde muldyrene. Dr. Wood og jeg var imidlertid enige om, at vi aldrig mere ville tro på en indianer, hvis han fortalte os, at han ikke nød brændevin.

Efter bedste evne, hjalp vi nu vor kusk med oppakningen, og i den tidlige morgenstund drog vi af sted, efter at have drukket en fortræffelig kop kaffe på vand fra en frisk kilde, der sprang få skridt fra vor lejrplads.

Man bliver opløftet af en sådan stille morgentime i en skov i Florida. Solen er endnu ikke stået helt op, men der er alligevel helt lyst. Himlen har en dyb, mørkeblå farve, og for beskueren er den så høj og hvælvet, som han aldrig har set det før. Vor karavane bevægede sig ad en meget snæver sti, og vi måtte ofte bruge øksen for at borthugge slyngplanter og grene, der hang i vejen for os. Overalt var der en højtidelig stilhed, kun afbrudt af vore stemmer og muldyrenes klokker... Og så disse prægtige træer – snart i tæt formation, snart lidt mere spredt, men altid forenede ved de tusinde lianer, vilde ranker, snerler og klematis, der svinger sig i blomstrende, vidunderligt smukke guirlander op til de højeste trætoppe, hvor de undertiden danner et næsten uigennemseligt netværk.

Kysten langs Florida er bevokset med slanke palmetræer. Længere inde i landet ser man kæmpestore granskove, der skyder i vejret til næsten 50 meters højde. Bag ved granskovene ser man et nyt skovbælte, der består af tusinde forskellige slags træer. Det er en misundelsesværdig lod, at kunne krydse gennem disse

maleriske skovegne, hvis man da kan undgå senere at bukke under for de usunde lugte, som man i større eller mindre grad må indånde under sit ophold i skovene.

Ligegyldigt hvor man kaster sit blik, ser man ukendte træarter, som kun en naturforsker kan genkende. Kusken fortalte os, hvad de hed, og hvis han en gang imellem tog fejl, så kunne dr. Wood rette ham.

Ét sted så man en række kæmpemagnolier med deres store, spadelignende blade og dejlige hvide blomster. På den anden side af stien voksede stedsegrønne stenege, sassafras-, laurbær-, ceder- og gummitræer. Hist og her så man vilde kirsebær- og pæretræer, rhododendronlignende vækster med en blomsterkrone, der så ud som en sommerfugl med udspilede vinger, og sumak'en¹⁶⁾ med sine prægtige skarlagensblomster. Her er bygningstømmer til tusinde skibe, tusinde paladser! Her vokser passionsblomsten¹⁷⁾ vildt og snor sig på sine spæde, rankelignende stængler over træer og buske, mens den nu og da giver det velkendte lille smæld fra sig, når den åbner sit spraglede bæger. Her gror sarracenia'en¹⁸⁾ med sine lange sammenrullede blade, der er fyldt med honningsødt vand, og hvis stængel er prydet med henrivende purpurrøde og gule blomster.

Men jeg ville aldrig blive færdig, hvis jeg skulle dvæle omhyggeligt ved den flora, der omgav mig på hele min rejse i Florida. Senere så jeg kakaotræer og ananasplanter, samt guavatræer, tamarinder¹⁹⁾ og bananplanter, der voksede i broderligt fællesskab med appelsintræer og pomerans²⁰⁾ – det var dog ikke i den

*Pomerans (italiensk). En citrusfrugt med bittersødt frugtkød.
Anvendes blandt andet til marmelade.*

mørke urskov, men i nærheden af menneskelig bebyggelse, i den opdyrkede del af Florida.

Men selv inde i den dybe skov, som vi den morgen og formiddag rejste igennem, så vi en lille lund med appelsintræer. Der findes næppe noget træ, der har et smukkere grønt, en sødere blomst. Selv dets store, mærkeligt formede blad har en velduft, der ikke forsvinder, selv om bladet gemmes i lang tid. Træet bærer sin gyldne frugt i hele ni måneder af året. Men det gror aldrig alene. Man finder det som regel i mindre eller større grupper nær ved kilder eller andre fugtige steder.

Ikke langt fra den plads, hvor vi gjorde rast den dag, fandt vi foruden en kilde nogle store vandpytter – de var for små til at kaldes søer. På disse pytter flød den store liljehvide åkande med sit skjolddannede blad spredt på den stille overflade og med rødderne fæstet dybt nede på bunden.

Men det er ikke alle planter og træer, der er lige vel-duftende, selv om de har et nok så tillokkende udseende, og kort efter at vi rejste videre fra førnævnte kilde, stødte vi således på en mængde planter, der i formen meget lignede de danske fluesvampe, som vokser i overflod i skovene på Fyn og Sjælland. Men de amerikanske planter var helt okkergule med sorte og violette, fløjsagtige pletter. De stank... ja, dyvelsdræk²¹⁾ var den rene eau de Cologne i sammenligning. Vi hastede forbi dem, og selv i dette øjeblik, da jeg gør dette uddrag fra min dagbog, så får erindringen om denne lugt det næsten til at svimle for mig og den dag ligger dog flere år tilbage.

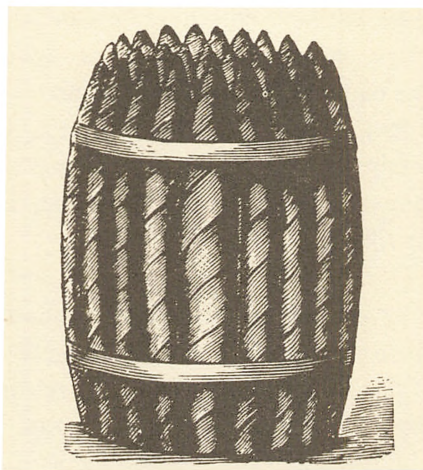
Men snart var vor lille karavane nået gennem skoven, og vi nærmede os havkysten. En lille cederskov skjulte den for vort blik. Vi slog ind på en sydlig retning og nåede lidt over middag vort bestemmelsessted: Tampa.

Byen er militært område, og den kaldes med rette *Floridas paradis*. Det sunde klima, den smukke beliggenhed, overfloden af frugter, fisk og vildt gør denne temmelig isolerede by fuldt værdig til ovennævnte betegnelse. Tampa ligger cirka 45 kilometer fra den Mexicanske Havbugt inde i Tampabugten. Fortet er tem-

melig stort, og dets snehvide bygninger står i en skærende, men smuk kontrast til alt det overvældende grønne, som omgiver fortet på alle sider.

Vi blev indkvarteret i et lille hus, der lå i nærheden af fortet. Huset ejedes af en mand, der drev en slags købmandshandel i forbindelse med et marketenderi for soldaterne.

Efter at have taget os et bad og nydt et par timers søvn, gik vi ud for at se os omkring. Jeg havde lommerne fulde af cigarprøver. Måske kunne jeg på turen forene det nyttige med det behagelige og gøre nogle

forretninger med fortets officerer, der måske savnede cigarer, selv om Havanna lå i nærheden.

Det første vi så var paradepladsen. Den var beplantet med appelsin- og lindetræer samt stedsegrønne

ege, der gav en behagelig og kølig skygge. Det var alle-rede aften, da vi nåede pladsen, og vi så nu hele fortets bemanning, et par hundrede mand, i snehvide frakker, benklæder og handsker marchere frem med trommer og piber i spidsen... Man gjorde ikke mange manøvrer, men alle de hvide figurer så godt ud i de grønne alleer. Hist og her så man en gruppe indianere. Enten hvilede de under de gamle ege eller stod sammen i små klyn-ger. De var iført deres fantastiske dragter og fulgte troppernes manøvrer med funklende øjne og ofte med et eller andet tilråb.

Dr. Wood og jeg satte os på en bænk under et blom-strende appelsintræ, og efter at have budt ham en af mine bedste cigarer, tændte han den og sagde:

»Det er en skam, at vi ikke kom til fortet fra østsi-den. Der er kun få steder i verden, der er så smukke som Tampa, når man kommer op ad bugten. Som De kan se, så går næsten hele paradepladsen ned til vand-kanten, og i baggrunden kan man skimte de hvide ba-rakker mellem træernes saftiggrønne blade. Jeg glem-mer aldrig den første gang, jeg så Tampa. I et år havde jeg flakket omkring fra fort til fort i denne stats indre. Jeg havde rejst i usunde, giftige sumpe og langs floder, hvis bredders dejlige grønt og smilende blomster kun bødede lidt på de dødbringende dunster, der steg op fra deres vande. Jeg havde haft en hård tid som læge ved general Worths regiment. Mange nætter i træk måtte jeg sove i hullede telte, under åben himmel eller i et eller andet usselt blokhus, hvor det myldrede med alle slags insekter, som et varmt klima er fyldt af. Der-

»I et år havde jeg flakket omkring fra fort til fort i denne stats indre. Jeg havde rejst i usunde, giftige sumpe og langs floder, hvis dejlige grønt kun bødede lidt på de dødbringende dunster, der steg op fra deres vande.«

til kom, at vor kost var elendig, og at vi var i stadig strid med vilde og blodtørstige indianere. Det var de troløse seminoler. Mere end en gang lokkede de os ud i den store Okefinokeesump, hvor der efter indianernes tro skulle bo nogle underskønne væsener, kaldet »Solens Døtre«, som var den hvide mands værste fjender. – Derfor kan De vel forstå, at det var med glæde, at jeg modtog en ordre fra generalen om ufortøvet at begive mig til Tampa, der lå cirka 500 kilometer fra vor daværende lejrplads.«

Doktoren var meget underholdende, når han først fik munden på gled, og han fortsatte:

»Det varede ikke længe, før jeg havde krydset igennem skovene til den Mexicanske Havbugt, hvor jeg atter kunne indånde den friske havbrise – noget jeg havde savnet tusinde gange i de giftige egne i det indre af Florida. Men vor lille skonnert gik på grund ved Cedar Key, og jeg måtte vente til skaden var repareret. Det varede tre uger, og aldrig har jeg kedet mig så meget i hele mit liv. Der var kun lidt bebyggelse på dette øde sted. Og beboerne kan jeg bedst beskrive ved at fortælle, at de to eneste skabninger, som interesserede mig og som jeg havde selskab af på denne ø, var en tam pelikan og en fredelig vaskebjørn. Jeg mødte disse to

dyr dagen efter min ankomst,« tilføjede doktoren og smilede, mens han pustede nogle fede røgskyer fra sig, »og jeg skiltes fra dem med større sorg end fra de fleste personer, jeg *hidtil* havde mødt på mine utallige rejser.«

Og videre fortalte han, hvordan han en skøn morgenstund havde holdt sit indtog i Tampa Bay på den lille skonnert. Natten før havde han ikke kunnet sove for varmen i kahytten. Derfor havde han lagt sig op på dækket. Men der havde de sorte *cockroaches*, kakerlakker (nogle store insekter, der ligner vore skarnbasser, og som navnlig lever i paneler og andet træværk), hele tiden spadseret hen over hans ansigt og krop og holdt ham vågen og bestemt ikke gjort ham i det bedste humør... Men ved synet af det hénrivende sceneri, der viste sig foran ham, glemte han snart alle nattens trængsler. Den bugt, hvor de Sotos skibe havde sejlet for trehundrede år siden, lå nu for doktorens blik! I hele deres sommerpragt strakte skovene sig ned til strandbredden, og inde i selve bugten så man den ene lille ø efter den anden gyngende på de let krusede bølger som store blomsterkurve. Snart tittede fortets hvide mure frem, og selv stedets isolerede beliggenhed kunne ikke fjerne det pæne og venlige indtryk, det købstadsagtige skær, der lå over den lille koloni. Ikke mindst set i sammenhæng med det lange ophold i telte og blokhuse i urskoven.

Mens doktoren fortalte sin historie, havde soldaterne holdt hvil. Flere af officererne kom nu hen til os, og med sydstaternes gæstfrihed indbød de os til at spise

»De fleste af officererne var unge mennesker. Øverstkommanderende, en major Hall, var vel omkring 40 til 50 år.«

aftensmad sammen med dem i en af barakkerne. Vi sagde tak for tilbuddet, og da klokken nærmede sig ni, blev vi ført hen til officersbygningen. Bordet var dækket under en veranda. Vinranker dannede så at sige en naturlig løvhytte foran den nederste etage i bygningen, og nogle åbninger i vinrankerne tillod, at en frisk men mild brise trængte ind i det store rum. Den kølede luften, der var blevet trykkende i løbet af den tropiske dag.

De fleste af officererne var unge mennesker. Øverstkommanderende, en major Hall, var vel omkring 40 til

50 år. Han var en mand, som tilsyneladende ikke var til at spøge med. Han havde i en årrække været udstationeret i Florida og havde haft mange blodige sammenstød med indianerne. Et stort ar på den ene kind viste, at han ikke havde vendt ryggen til sine fjender, og at vind og vejr og en ubarmhjertig sol ikke havde skånet hans ansigt, viste dets næsten gulbrune farve. Majoren modtog os venligt og blev endog hjertelig, da han opdagede, at dr. Wood var »en gammel krigskammerat og plastersmører«, som han udtrykte sig. Også doktor Wood kunne nu huske, at han havde tjent sammen med majoren, der dengang kun var løjtnant. Hæderspladsen ved bordet blev derfor tildelt min ven. Han sad mellem majoren og næstkommanderende. Vi var fjorten mennesker om bordet, og hele opdækningen gjorde virkelig de sorte kokke og opvartere stor ære.

Først fik vi østerssuppe, og jeg har aldrig i mit liv set større og federe østers. De lever i store områder omkring hele Floridas kyst og forplanter sig i en utrolig grad. Ligegyldigt hvilket gammelt stykke jern eller hvilken flintesten, der ligger i vandet, så bliver de straks besat med disse delikate skaldyr. Til suppen blev der serveret en fortræffelig sherry med knust is og sukker. Derefter fulgte kolde retter. Blandt andre taskekrabber, tilberedt efter en sydstatsopskrift, den yndede *sheepshead*-fisk²²⁾ samt andre af dens fæller fra havet. Der var prægtige vilde kalkunstege, og en stor dyreryg, der stod på den ene bordende, var ikke nogen uværdig repræsentant for de »letfodede indvå-

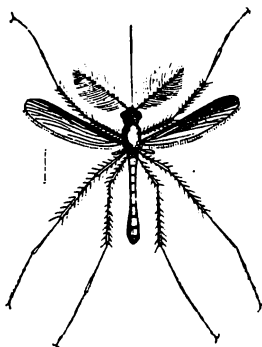

*Georg Carstensen, (1812-57).
Grundlægger af Tivoli og Casino.
Deltog bl.a. i krigen 1848. I Amerika til 1856.*

neren« i Floridas skove. Der var fri udskænking af champagne og bourgogne, og som dessert serveredes ananas, bananer, appelsiner, meloner og andre frugter, hvortil man fik ispunch, der blev drukket af lange glassugerør, som man dyppede i store krystalpokaler. Da desserten var spist, blev der tændt cigarer, og så indfandt »røverhistoriernes tid« sig.

Alle officererne havde en masse at fortælle om deres bedrifter, og dr. Wood og jeg holdt os ikke tilbage, skønt vore historier havde et mere fredeligt præg end soldaternes. Min sidemand, en løjtnant Higgins, var uudtømmelig i sin konversation. Han havde rejst me-

get i Europa. Han havde tjent under Espartero²³⁾ i den spanske krig i samme kompagni som vor landsmand Georg Carstensen, og det var nogle frygtelige ting, han havde oplevet under krigen. Jeg lyttede tålmodigt til ham, mens vi venskabeligt opsugede den iskolde punch af samme pokal, hvilket var et bevis på et godt kammeratskab, fortalte han mig. Og selvfølgelig sugede jeg om kap med min nye ven, da jeg nu engang sætter stor pris på et godt venskab og gerne tilbringer en aften, ja natten med, i en kreds af muntre og livsglade jævnaldrende. Senere solgte jeg ham et par tusinde cigarer, som han betalte med kontanter, før han havde fået cigarerne.

Senere på aftenen gik hele selskabet en tur rundt om fortet og ned langs strandbredden, og selv om de afskyelige moskitoer pinte og plagede os, så kunne man ikke have ønsket sig en smukkere aften. Man skal nem-

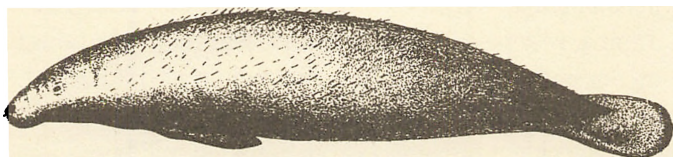
lig huske på, at det endnu ikke var den allervarmeste årstid i Tampa. Regntiden, der begynder i slutningen af juni og varer til september måneds udgang, er den varmeste tid. Men regnen formilder dog heden noget og gør opholdet i Tampa langt mere tåleligt og behageligt end noget andet sted i Florida. Der er mange smukke dage i Tampa, og man forsikrede mig, at kun en snes dage på hele året havde himlen været overskyet i alle døgnets 24 timer.

»Og trods varmen,« sagde løjtnant Higgins til mig på promenaden, »så er her dog dejligt i det velsignede Tampa, selv på den værste årstid. Når man står tidligt op om morgenen, så er hav, himmel og jord iklædt et, om jeg tør kalde det således, gennemsigtigt slør – alt er friskt, klart og yndigt. Men henimod middagstid vil en masse skyer i alle mulige former rejse sig på himlen mod sydvest, selv om solen skinner af al sin kraft. Og ved tretiden er himlen pludselig overskyet og det begynder at småregne, ja undertiden øsregne. Men lige så hurtigt som de er dukket op, forsvinder skyerne igen, og himlen bliver atter klar og gennemsigtig, mens et blændende lys og en dejlig varme igen breder sig over jorden. Og dagen ender lige så smuk, som den begyndte. Men der er koldt om natten i vinter- og forårsmånederne, og selv om sommeren er nætterne ikke varmere her end i Virginia... De forbandede moskitoer!« udbrød han derefter og klappede sig med et klask i ansigtet, uden dog at ramme en eneste myg... Og jeg skal ikke skjule, at jeg råbte som han, dog endnu mere heftigt. Men selv om moskitoerne sværmede, var det

dog længe siden, at jeg havde oplevet en så herlig aften. Og de få dage, som vi tilbragte i Tampa og dens omegn overbeviste mig om, at det ikke var med urette, at man kaldte denne lille plet *Floridas paradys*.

Godt 30 kilometer fra Tampa ligger en blomstrende koloni ved Manatifloden. (Spanierne har givet en art søkøer, *sea-cows*, der tidligere fandtes i store mængder langs Floridas kyster, navnet Manati²⁴). Indianer-

ne kalder dyret *Ischa-hos-wa*. Spanske fiskere, der undertiden har set dette dyr, anslår dets længde til cirka tre meter. Fra havet svømmer det op i floderne og de større åer. Man ser det ofte ved kilder, hvor det æder det saftige græs, som altid vokser i nærheden af rindende vand. Dets vægt beregnes til cirka 600 kilo. Langs bredderne af Manatifloden har man fundet en mængde forstenede ben fra Manatien. Og indianerne fortæller, at de har dræbt den i den Mexicanske Havbugts nordlige områder. Men Manatien bliver mere og mere sjælden i disse egne. Ligesom bøflerne og andre af skovens og præriens store dyr er de flygtet fra den hvide nybygger, som hver dag trænger længere og

længere frem i De forenede Stater. Vi besøgte stedet på vor rejse til Key West, ledsaget af major Hall og et par andre officerer. Kolonien har kun bestået i en halv snes år, og størstedelen af dens befolkning er skotter. Enkelte tyskere og irlændere har vel også forvildet sig hertil, men kun i et ubetydeligt antal. Langs med flodens bredder så vi marker med tobak – denne så kendte plante, der mærkeligt nok kun nydes af menneskene og ormene. Der var også rismarker og sukkerplantager. Ja, selv store bomuldsområder, som gav et fortrinligt udbytte. Tobakken bliver høstet to gange om året. Og risen er helt på højde med kvaliteten i South og North Carolina.

Klimaet omkring den lille koloni egner sig naturligvis ikke til, at man kan dyrke hvede, rug og havre, derimod dyrkes der andre produkter, som er nyttige såvel for mennesker som for dyr i et varmt klima, og disse produkter trives fortræffeligt.

På visse tider af året sejler købmænd fra Alabama og Mississippi samt fra selve Florida op ad Manatifloden for at opkøbe kolonisternes produkter, mens købmændene på deres side sælger handelsartikler til nybyggerne. Man leder forgæves efter forlystelsessteder i Manatikolonien. Ikke engang et rådhus eller en kirke var der, selv om disse to bygninger dog er noget af det første, man plejer at møde i kolonier, der er yngre end Manati.

Hele befolkningen synes at leve sammen i den største harmoni. Der er en slags patriarkalsk forfatning, og man ser med ro og tro frem mod det øjeblik, da

»Størstedelen af koloniens befolkning er skotter.«

man ved egen og tilrejsende emigranternes hjælp og anstrengelser kan komme i en tættere og mere lønsom

forbindelse med de større byer i Florida, og på den måde skaffe sig et bedre marked for sine produkter end tidligere. Med mit kendskab til de amerikanske forhold og de hårdføre emigranternes udholdenhed, så er jeg i dette øjeblik – da jeg nedskriver disse linier – overbevist om, at den lille koloni ikke er til at kende igen. Der er ingen tvivl om, at dampskibe nu besejler Manatifloden, at talrige store og små plantager og farme smykker flodens bredder omgivet af de træer, der netop var plantet, da jeg var på stedet, og at mange af de sumpe, som vi dengang besejlede i en skrøbelig kano, nu er forvandlet til blomstrende marker. Og mon ikke at mere end et kirkespir rager op over bananplanterne og appelsintræerne, og med sit hvide kors peger på, at man, når de første besværligheder og vanskeligheder er overvundne, ikke har glemte at rejse et tempel til *Hans* ære, uden hvis hjælp og velsignelse intet menneskeværk kan frembringes.

Vi slog vort telt op i nærheden af en tyskers lille blokhus og tilbragte en gemytlig aften med major Hall og hans venner, som næste morgen ved dag gry forlod os. Doktoren og jeg satte nu vores kurs mod Key West, som vi håbede at nå på et par dage. Vore muldyr var ved gode kræfter, og vi sørgede for ikke at overanstrenge dem. For det meste spadserede vi, så længe vi orkede. Vognen med vor bagage, mine kasser samt tel-

Ill. s. 70-71: Florida var i midten af 1800-tallet et sumpet vildnis: »Der er ingen tvivl om, at mange af de sumpe, som vi dengang besejlede i en skrøbelig kano, nu er forvandlet til blomstrende marker«.

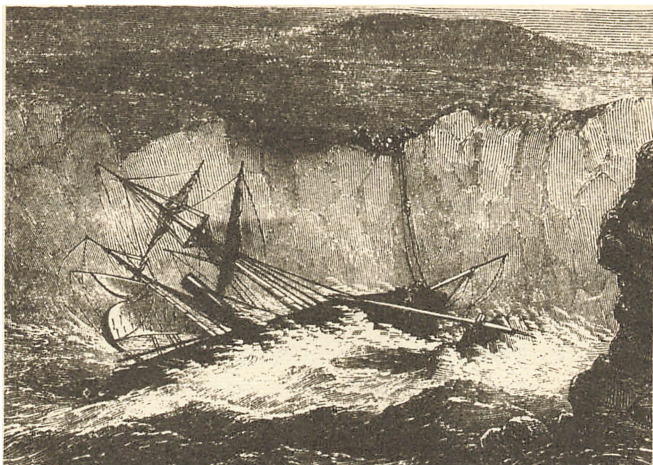
tet, var så let bygget, som det var muligt. Det var en nødvendighed på de ufremkommelige, hullede veje, vi kørte på.

Efter en meget besværlig og trættende rejse gennem skovene, over Evergladessumpene og langs med strandbredden nåede vi endelig den tredje dag om aftenen Chathambugten. Denne bugt skulle vi krydse for at nå over til vor rejses endepunkt, øen Key West. Vi sagde hjertelig farvel til vor kusk og vejviser og klapede de trofaste, men grimme muldyr, der havde trukket os så langt i den brændende sol, når vi ikke havde kunnet følge efter vognen til fods. En let og kølig havbrise viftede i palmernes kroner. Vi fik vor bagage om bord i en spansk feluke²⁵⁾, og da vi var begunstiget af strøm og vind, nåede vi snart det hvide Key West.

Dr. Wood tilbød mig i sin store gæstfrihed, at jeg måtte bo hos ham. Men han havde kun en lille lejlighed, og da jeg ikke ville gøre ulejlighed, foretrak jeg at flytte ind i et kosthus, som ejedes af en ældre dame fra New England. Det blev mig anbefalet som det bedste logi på øen, og jeg fik hurtigt mine sager i land og installerede mig, så godt jeg kunne. Men inden jeg går videre i min beretning, vil jeg med nogle linier beskrive mit daværende opholdssteds omgivelser.

Som jeg fortalte tidligere, så var det meget farligt at sejle gennem Floridastrædet på grund af havstrømme og klipperne, de såkaldte *Keys*. Den sejlene frygter disse rev, holme og øer, som strækker sig lige fra

»Den sejrende frygter disse rev, holme og øer, som strækker sig lige fra Floridas sydspids til Tortugas-øerne.«

Floridas sydspids mod sydvest og vest til Tortugas-øerne. Disse øer ligger nemlig lige på den store oceanhandelsvej, der løber mellem Floridas kyst og Bahamaøerne og Cuba. I sommermånederne, når pasatvinden er svag, men Golfstrømmen flyder uophørligt, så må skibe, som kommer fra øst med kurs mod Cuba eller andre sydvestatlantiske havne, styre meget tæt ved Floridakysten for at undgå Golfstrømmen. De må nemlig kunne finde en sikker ankerplads, hvis et vindstille indtræffer, hvilket ofte kan stå på i flere dage.

Disse rev og øer ved Florida strækker sig i en længde på over 300 kilometer. Storme blæser hyppigt i om-

rådet, som igen forårsager farlige og heftige modstrømme, og man har beregnet, at der i gennemsnit strander et skib hver uge på disse rev.

De fleste uheld sker på grund af mangel på gode søkort i disse farefyldte farvande, men i år (1851) opmåler man kysterne og antallet af fyrtårne bliver forøget. (Den nordamerikanske kystopmåling blev organiseret i 1843. Arbejdet til lands, som udgør omtrent $\frac{4}{5}$ af hele projektet, bliver udført af civilingeniører og officerer fra landstyrkerne. Opmålingerne til søs foretages af marineofficerer. Trekantsopmålingen er nu foretaget fra Portland i Maine til Kap Hatteras i North Carolina, Georgia og Florida. Man er helt færdig i Alabama og har næsten fuldendt arbejdet i Mississippi. Også kysterne i det fjerne Californien og Oregon er for størstedelens vedkommende opmålt, som man kan se af finansministerens beretning til Kongressen fra 18. december 1850. Omkostningerne har været uhyre store, men det er intet mod den nytte, det vil medføre for søfarten).

Det vigtigste punkt blandt disse øer er Key West, der hører til en øgruppe, som kaldes Pine Islands. Også i militær henseende indtager denne ø en vigtig position. De forenede Stater har ladet havnen stærkt befæste, da den mellem Pensacola og Chesapeakebugten er den eneste havn, der kan tage imod skibe, som kræver syv meters dybde.

Den lille by, der ligger omkring havnen, har samme navn som øen. Der er cirka 2.000-3.000 indbyggere. Gaderne er ikke brolagte, men temmelig brede. Der

»Husene er store, men ser ikke særlig tiltalende ud. De er bygget i sydens stil med verandaer og jalousier. Tagene er flade, og her opholder familierne sig om aftenen.«

findes en slags fortove, men de er ujævne og belagt med knuste muslinge- og østersskaller. Ja, af og til kan man snuble over et kæmpeskildpaddeskjold, som ved slid er blevet så glat, at det er vanskeligt at balancere på – især når det regner. Husene er store, men ser ikke særlig tiltalende ud. De er bygget i sydens stil med verandaer og jalousier. Tagene er flade, og her opholder familierne sig om aftenen.

Der findes ingen hoteller, kun nogle få kosthuse og et ikke ringe antal udskænkingssteder for rom og cognac. Her står de spanske kvinder bag disken og

lokker kunderne ind i helligdommen med funklende øjne og koketteri.

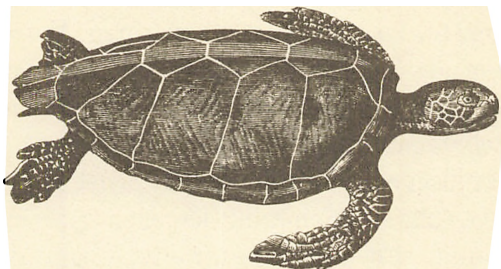
Nede ved havnen ser man imidlertid flere rækker smukke småhuse. Her bor ingen spaniere, men derimod de kække og ufortrødne »Florida-lodser og bjærgningsmandskab«. De kommer fra New England og har til den sydlige stat medbragt al den kraft og udholdenhed, som karakteriserer den ægte »broder Jonathan«. I deres tomastede, kraftigt byggede skonnerter trodser de verdenshavets bølger og bringer hjælp og frelse til de mængder af skibe, der hvert år driver mod de farlige skær ved Florida – og ofte totalforliser. Hvis en storm trækker op, er disse gæve folk på deres poster, og så snart et skib støder mod et rev, søger de at bjærges alt, hvad der er muligt. I 1848 var 22 af disse skonnerter (hver af dem på cirka 50 ton) i virksomhed langs de forskellige rev. Deres bjærgeløn var 125.000 dollars, og det næste år 127.870 dollars.

Key West er hovedstation for *the wreckers*, bjærgerne, men skonnerterne – der hver har en besætning på 15-20 mand – ejes hovedsagelig af rederier i New York og Connecticut. At folk har vovet at nedsætte sig her i Key West skyldes i høj grad disse raske søfolk og den prægtige naturhavn, som er et sikkert tilflugtssted under de frygtelige orkaner og tornadoer, som ofte hjem søger den sydligste del af Florida. For lige så frugtbar og blomsterfyldt som det øvrige Florida er, lige så øde og afskrækkende er Key West. Øen består af kalk- og kridtklipper, der kun er forsynet med et tyndt lag jord, som i gennemsnit næppe er tre centimeter dybt.

Og hvad kan der gro på et sådant sted? Øen er cirka 5½ kilometer lang og 1½ kilometer bred. Midt på øen vokser nogle lave buske, som ingen har undersøgt nærmere, hvilket nok heller ikke er ulejligheden værd. I det hele taget traf jeg ikke et eneste menneske, der havde krydset øen fra det ene punkt til det andet. Derimod havde alle sejlet omkring den, men var kommet til det resultat, at den var helt ufrugtbar, og at det ville være nytteløst at forsøge at opdyrke den. For overalt stak kalken og kridtet frem mellem de små brune og lysegrønne muldpletter.

Man kan se af ovenstående, at øen ikke selv kan frembringe, hvad der er nødvendigt for mennesker til livets ophold, og med undtagelse af fisk og skildpadder, så får de da også alle andre levnedsmidler fra de øvrige stater eller fra Cuba. Fra de nordlige provinser kommer der fjerkræ. Ærter og lignende markafgrøder får man fra South og North Carolina (og det er ikke altid lige friske varer!). Hvis man er indbudt til at spise hos en af de få embedsmænd, der bor i byen, så kan man være sikker på, at harestegen og dyreryggen er dåsemad fra nord, og at bordets frugter enten er syltede eller kandiserede – hvis man da ikke er så heldig, at et skib med appelsiner, bananer eller ananas netop er forlist på revet. Skildpadder er beboernes daglige steg, og alt øens drikkevand er regnvand.

De første dage i Key West solgte jeg mange af mine cigarer til lodserne, der betalte mig godt. De solgte dem så videre til kaptajnerne om bord på de skibe, som de traf langs med revene. De fortalte naturligtvis, at

Havskildpadde.

det var havannacigarer af den fineste kvalitet, og at de hellere ville sælge dem på stedet end at udsætte sig for den store risiko og bøde, der var forbundet med at smugle cigarerne i land i Florida. Dette fik jeg senere at vide, men tog det koldsindigt. Fra mit filosofiske købmandsstandpunkt kunne jeg ikke andet end billige det – for så meget havde jeg lært i min korte tid som handelsrejsende, at det er en dårlig købmand, der ikke kan lyve.

I det kosthus, hvor jeg boede, var der en ung amerikansk advokat ved navn Randolph. For sit helbreds skyld, havde han opholdt sig i længere tid i Sydamerika. På hjemrejsen var han strandet på Floridarevet og måtte derfor ty til Key West for at vente på, at det skib han sejlede med skulle blive repareret. Det lå ved et af værfterne i havnen, men var kun kommet lidt til skade ved sammenstødet med revet. Man måtte dog frigøre det for lasten for at kunne reparere en mindre lækage, og det ville tage tre uger. Mr. Randolph havde

derfor besluttet sig til at bo i Key West, indtil arbejdet var fuldført. Han var en meget behagelig mand, med et ansigt der var prototypen på amerikansk mandlig karakterfuldhed. Hele hans væsen og opførsel bar vidne om denne belevenhed og dannelse, som er så karakteristisk for medlemmer af de ældre, rige amerikanske familier... Og mr. Randolphs slægt var en af Unionens ældste.

Når vi havde spist til middag – og maden bestod med få undtagelser af følgende retter: Skildpaddesuppe, skildpaddesteg og til slut skildpaddekoteletter eller en budding, hvis hovedindhold også var skildpaddekød – så gik vi for det meste ind på et af vore værelser for at ryge en cigar og drikke kaffe eller cognac og vand. Og hvis vi ellers kunne få fred for de utålelige moskitoer og de store sværme af fluer, så lagde vi os på sengene eller sad i gyngestolene og snakkede om alt mellem himmel og jord.

For det meste var vort samtaleemne de nordamerikanske fristater, og som alle andre amerikanere var mr. Randolph på dette felt helt i sit rette element. Han sammenlignede Nord- og Sydamerika, og han var ikke sen til at lade sit fædreland tage førsteprisen. »Sydpå har de farverne,« sagde han ofte, »men her oppe nordpå laver vi maleriet!«

Mr. Randolph var blevet fuldkommen helbredt i Sydamerika, og derfor elskede han også dets luft og dets klima. Men menneskene dernede var han ikke tilfreds med, og det var først, da han så yankeeflaget igen, at han følte sig helt rask.

Han læste mange smukke digte op for mig. Her havde han berømmet Sydamerikas og navnlig Brasiliens skønhed, men det var kun naturen, det drejede sig om. Den blev beskrevet i de smukkeste taknemmelighedshymner. Han nævnte aldrig befolkningen i sine digte. Ej heller de dejlige kvinder, som man finder overalt i Sydamerika. Jeg var lidt forundret over dette, især efter at jeg havde lært den unge mand bedre at kende. Men vi er jo alle så forskellige, ikke mindst de såkaldt poetiske sjæle.

Trediemanden i vore små sammenkomster i kosthuset var en fransk ingeniør. Sammen med to amerikane-re stod han i spidsen for det storstilede havnebyggeri, som regeringen på det tidspunkt havde sat i gang i Key West. Han besøgte os ofte, og han havde især sluttet sig til dr. Wood. Men doktoren gik sjældent ud om aftenen. Han foretrak at nyde brisen og sin cigar på taget af sit eget lille hus. Men når vi først fik trukket ham ud af »reden«, som han spøgefuldt, men ikke med urette kaldte sin eremitagtige bolig, så behøvede ingen af os at tænke på søvn, før solen stod op. Vi gik da som regel alle fire ned til et forlystelsessted i havnen. Her slog vi os ned på altanen, fik os en skål guava-punch med is, hvis det var muligt at opdrive. Og så var

dr. Wood ikke til at stoppe med sine mange historier.

Netop en sådan aften oven på en tordenbyge, der havde rensset luften og for en stund fordrevet moskitoerne og sandfluerne, var vi fire samlet i huset ved havnen. Franskmanden kom lidt senere end vi andre. Han havde sin guitar med og fortalte, at han havde sunget en serenade for en ung spansk kvinde. Med glædestrålende øjne og de store fagter, som er så karakteristiske for franskmænd, berettede han, at kvindens far havde inviteret ham indenfor. At han havde drukket madeira med alle husets beboere, og at han havde de bedste forhåbninger om, at hans følelser blev gengældt af den unge spanske kvinde...

»Men De er jo forlovet i Baltimore,« afbrød mr. Randolph ham i en lidt bebrejdende tone, »og skal snart giftes!«

»Oh, mig har en kæreste i hver en by i hele verden, hvor jeg har været,« svarede franskmanden på gebrokkent engelsk, mens han lod fingrene løbe over guitarens strenge. »Mig og mine landsmænd have monopol på kærlighed rundt hele Jorden!« Og han sang og lo som kun en franskmænd kan gøre det.

Men dr. Wood havde nu, som amerikanerne bruger det, sat sig på en stol og lagt benene op på en anden. Vi andre fulgte hans eksempel. Netop som månen stod op over Floridakysten, kom den lille sorte, halvnøgne Pedro op på altanen. Han bragte lange sølvhalsede flasker og en bolle duftende guavapunch. Nu fik vi at vide, at det var dr. Woods fødselsdag.

»Er det nu ikke mærkeligt,« sagde doktoren, mens

han skænkede vinen i den halvfylde bolle. »Jeg var over tredive år, før jeg første gang smagte champagne. I min ungdom så jeg på en sukkerplantage en plantageejer slå en neger i hovedet med en champagneflaske. Den scene har stået for mit blik, hver gang jeg senere så en af disse langhalsede flasker, og i lang tid var det umuligt for mig at nyde denne drik selv i det mest muntre selskab!«

»Hvornår fik De så smag for den doktor?« spurgte mr. Randolph.

»Det skal jeg fortælle Dem...« Doktoren tændte en ny cigar og tog en stor slurk. »For cirka femten år siden lå jeg i en garnison på østkysten af Florida i byen St. Augustine. Der er ingen frost om vinteren på dette fortryllende sted, og om sommeren blæser forfriskende hav- og landvinde. . . Her lå jeg, som sagt i garnison, fredeligt og roligt efter krigene mod seminolerne. Omtrent på en aften som denne her, var jeg inviteret til middag hos en senator Scott, der førte en temmelig stor husholdning i den lille by. Der var mange mennesker forsamlede i den luftige spisesal, og jeg havde aldrig set så mange smukke kvinder under ét tag som dengang. Konversationen flød livlig og utvungen. Efter måltidet dansede og sang man, og der blev udbragt den ene skål efter den anden. I grunden har jeg en melankolsk karakter. Jeg plejer aldrig at lade mig rive med af de omgivelser, jeg befinder mig i, men hvis jeg først giver mig selv frie tøjler, så er jeg den muntreste blandt alle muntre. I flere måneder havde jeg været forelsket i senatorsens ældste datter, miss Anna, og så

*»Efter måltidet dansede og sang man, og der blev udbragt
den ene skål efter den anden.«*

vidt jeg kunne mærke, så var jeg heller ikke ligegyldig for hende. Den aften havde jeg haft hende til bords. Senere dansede vi sammen, og jeg var i den syvende himmel. Tjenerne bar kølende drikke rundt i lokalet, og en af dem standsede foran miss Anna og mig. Han bød os champagne med is. Miss Anna tog et glas og rakte det til mig, mens hun sagde: »Kom, doktor, lad os skåle for alt, hvad vi har kært her på Jorden...!«

Jeg ser endnu for mig det blik, der ledsagede disse ord, og jeg glemte totalt det fantasibillede med plantageejereren og slaven, der blev slået ihjel af champagneflasken. Jeg greb det store glas med den perlende drik, skålede med miss Anna og tømte det til bunds. Det var første gang, at jeg smagte champagne. Og det burde

have været den sidste! Derefter spadserede vi arm i arm i haven sammen med det øvrige selskab, og inden jeg forlod huset, havde jeg friet til miss Anna... Hun lovede at blive den fattige doktors brud... Men dagen efter rejste hun med sin far til de nordlige stater for at besøge nogle slægtninge, og jeg så hende aldrig mere. Hun blev en andens brud – dødens...! Det år forulykkede dampskibet »Magnolia« på Mississippifloden. Kedlerne sprang i luften. Miss Anna og hendes far var om bord. Ti blev reddede, men Anna og hendes far var ikke blandt dem... Det er ikke den eneste af mine forhåbninger, der er sprunget i luften,« tilføjede doktoren og tømte sit glas i et drag for ligesom på glassets bund at begrave fortidens minder. »Hver gang jeg drikker champagne, mindes jeg min første og eneste kærlighed. Og – det er måske derfor, at jeg så gerne drikker denne skummende vin, og altid, mærkeligt nok, glemmer plantageejeren og negeren, som han slog ihjell!«

Vi blev alle grebet af den store vemod, som lå i doktorens enkle historie, og der herskede i nogle minutter en dyb tavshed på altanen. Jeg er sikker på, at vi i dette øjeblik alle mindedes mere end en forhåbning, »der var sprunget i luften« i vort liv.

Franskmanden var den første, der brød tavsheden. Han tog nogle raske greb på guitarens strenge, og sang med en melodios stemme en spansk romance, der passede så fortrinligt under disse sydlige himmelstrøg. Han sang om kærligheden, den ulykkelige kærlighed – det var sydens glødende, sanselige kærlighed, det var den ildfulde bejlers sang til sin trofaste elskede. Det

»Han fortalte mange interessante episoder fra den blodige krig mod seminolerne, og han gjorde det livfuldt og godt.«

var liv, lys og lykke, der klingede i hver eneste strofe. Det var kys og favntag, der smeltede sammen i de fyrige omkvæd – og her mærkede man ikke noget til knuste forhåbninger – alt var fortrøstningsfuld og lykkelig kærlighed. Da de sidste akkorder var døet hen, var doktors fortælling ganske glemt.

Nu kom der gang i glassene. Vi skulle alle fortælle noget fra vort liv, og der var ingen af os, der havde lyst til at gå til ro denne dejlige aften og nat. Vi drak doktorsens skål mange gange, og nu havde han fået tungen på gled. Han fortalte mange interessante episoder fra den blodige krig mod seminolerne, og han gjorde det livfuldt og godt. Det var især naturscenerierne, som han var en mester i at skildre. Han betragtede Florida som sydens paradys, og han så med gru den dag i møde, da en del af urskoven skulle fældes for at give plads for jernbanespor og det pibende lokomotiv.

»Lad dem blot udtørre sumpene,« udrød han, »lad dem civilisere, som de kalder det, de få røde stammer, der endnu strejfer omkring i denne stat. Men lad dem ikke ødelægge skovens stolte træer for ussel vindings skyld, ikke tilintetgøre og opdæmme vore floder, blot for at vinde en halv times tid for at komme hurtigere til målet. . . Ja, vore dejlige floder her i Florida!« fortsatte han begejstret, nu da han var inde på sit yndlingstema. »Kun få af Dem, mine herrer, kender disse floder, men havde De rejst lige så meget som jeg, så ville De også elske disse smukke vandløb. Jeg ser endnu så tydeligt en af de smukkeste af dem. En ensom, dejlig strøm! Den hedder Itchiatuckanee. Navnet er næsten lige så langt som den selv, men indianerne gav den dette navn for århundreder siden, og gid den må beholde det, indtil den holder op med at flyde! Den ligger skjult i skoven. Utallige kilder danner dens ud-spring – så flyder den nogle kilometer og forsvinder så pludseligt. Jeg har tilbragt nogle af mit livs bedste

»...et stort figentræ, hvis grene og blade dannede ligesom et tætvævet slør for den glødende himmel...«

timer ved denne flods kilder. Med en brændende middagssol over hovedet, efter en udmattende march har jeg, i skyggen af et stort figentræ, hvis grene og blade dannede et ligesom tætvævet slør for den glødende himmel, ligget ved dens bredder.

I de få måneder, jeg slog lejr ved denne flod, var det delta, som floden danner sammen med Santa Fe-floden og som er bevokset med stedsegrønne egetræer og cypresser, mit bedste jagtområde. Jeg har altid set et eller andet vildt, når jeg har redet ved floden og langs med de dengang forladte indianske marker. Og så

tænkte jeg altid på de melankolske strofer, som uvilkårligt har klæbet sig fast i min erindring:

*»Wherever mortal foot hath been,
I love the faintest marks to trace:
I love to linger, near the fires
Extinct of any race.«*

Jeg tør sige, at jeg var den første, der med kano sejlede ned ad denne lille flod. Den er ikke større, end at man nemt, selv på dens bredeste sted, kan kaste en sten fra den ene side til den anden. Roligt og mildt baner floden sig vej gennem de majestætiske cypresser, der gror få skridt fra flodens bredder og som hæver sig 30-50 meter op i luften, medens floden dyb og klar flyder under dem. Ja, dens klarhed og gennemsigtighed må forbavse enhver! Man kan se helt ned til bunden, og hvis man sidder i forstavnen på kanoen, så kan man få øje på enhver fisk og plante i floden. Overalt er bunden dækket med en tæt, lysegrøn, mosagtig vegetation. Vi så ofte alligatorer ligge dorsk sovende på dette bløde tæppe. Undertiden sejlede vi lige hen over en af disse krokodiller, der blev vækket, så snart kanoens skygge faldt hen over den. Så fik den travlt og svømmede bort af al kraft langs den ene side af de stejle flodbredder, indtil den fandt et skjul under et klippestykke eller en cypresrod, der strakte sig langt ud i floden. Ja, denne korte flod med det lange navn er sandelig en skønhedsåbenbaring, og det gælder ikke mindst dens kilder! Der er op mod tusinde af dem, og de er

spredt over et stort område, der ligner en lille sø med en mængde øer. Jeg har set hejrer spadsere omkring på dette sted, og det fortæller jo, at der ikke er særlig dybt. Men da de forskellige kilder bobler stærkere og svagere frem, så er overfladen ofte temmelig urolig. Men der findes andre fugle end hejren. Dyrelivet er rigt: Ænder, vandkalkuner, vildgæs, fisk, alligatorer, skarver og svaner synes at leve sammen i fuldstændig harmoni, og stedets rige vegetation giver tilstrækkelig næring til alle disse levende skabninger. Hele denne miniatüresø er omgivet af gran, cypresser og stedsegrønne egetræer, hvorfra mosset hænger i graciøse guirlander ned i det boblende vand. Farverige fugle gynger i grenene og kaster misundelige blikke mod deres slægtninge, der svømmer omkring fra ø til ø eller dykker ned i de klare, rindende strømme. Hovedkilden ligger noget afsondret fra de andre kilder, men ikke længere end på et bøsseskuds afstand.

De fleste, der deltog i seminolerkrigen kendte dette sted, fordi det var indianernes favoritopholdsplads. Det er her de dejlige store figentræer vokser... Men jeg husker tydeligt, at vi altid nærmede os denne kølige og skyggefulde plads med stor forsigtighed. Mange hvide mænd har navnlig her bidt i græsset for en indianerkugle, som kom fra det tætte, uigennemtrængelige skovvildnis, der omgiver en del af denne hovedkilde. Her kan kun den røde mand trænge igennem og lydøst finde vej.«

Doktoren fortsatte at berette om flere af Floridas

romantiske floder, som der findes så rigeligt af, og i farverige billeder beskrev han Waukullahkilden eller rettere Waukullahfontænen, der ligger nogle få kilometer fra Tallahassee. Og han fortalte en mængde historier om, hvordan han til stor moro for hele garnisonen i et eller andet fort, i sine ledige timer havde tæmmet pelikaner, hejrer, traner og spottefugle.

Da de første solstråler viste sig på himlen mod øst, skiltes vort lille selskab – men først efter, at vi havde fulgt dr. Wood hjem og i anledning af hans fødselsdag udråbt tre hjertelige hurraråb uden for hans »rede«.

Jeg sov kun få timer den morgen, og jeg gik derefter ned til havnen, hvor jeg, som jeg plejede, tog mig en dukkert.

Men jeg følte mig ikke forfrisket bagefter. Derimod fik jeg en nervøs hovedpine, og det stak så underligt i brystet, som jeg aldrig havde følt det før. Jeg mente, at min utilpashed mere skyldtes ispunchen, som jeg havde nydt den foregående aften end min dukkert i havet. Jeg skyndte mig derfor hjem, hvor jeg gik i seng for at sove endnu et par timer, så jeg senere kunne stå op »frisk som en fisk«. Men det gik anderledes. Jeg svedte voldsomt, og min krop blev gennemrystet af en isnende kulde. Det mørknede for mine øjne, mine tanker blev forvirrede og snart sank jeg ind i bevidstløsheden... I over en uge lå jeg med en hidsig feber.

Den ottende dag om morgenen vågnede jeg. Jeg følte mig meget udmattet, men var dog ved fuld sans og samling. Der sad en meget gammel negerkvinde ved

min seng, og senere fik jeg at vide, at hun trofast havde plejet mig under min sygdom. Da hun så, at jeg slog øjnene op og bad om et glas vand, foldede hun først andægtigt sine hænder og gik derpå hen til bordet for at hente vandet, mens hun udbrød: »Massa frelst, massa snart stå op! Doktor sagde det i går aftes... gud ske tak og lov!«

Jeg drak vandet, men lidt efter blev mine tanker igen forvirrede... Det forekom mig, at jeg var hjemme i den gamle grå gård i den lille gade... Jeg så alle mine kære stå omkring min seng. Jeg så vor gamle huslæges kendte træk, og jeg syntes, at han sagde: »Alt håb er forbi, han vil ikke overleve.«

Men det gjorde jeg. Fire dage senere var jeg oppegående for første gang. Mit hoved og mine lemmer var stadig meget svage, men det var jo blot en naturlig følge af sygdommen. Og jeg blev stærkere dag for dag.

Dr. Wood havde hjulpet mig, og alle mine andre venner i Key West havde stået mig bi under mit sygeleje... Men ingen anden havde våget over mig og passet på mig som den gamle negerkvinde. De kaldte hende »Old Lucy«, og jeg vil aldrig glemme hendes navn. Selv under min rekonvalescens veg hun ikke fra min side og vidste ikke alt det gode, hun skulle gøre for mig. Hun fortalte mig, at jeg havde talt så mærkeligt et sprog i min febevildelse, og det havde pint hende, at hun ikke kunne forstå mig og svare mig.

Dr. Wood tilrådte mig at forlade Key West så hurtigt som muligt, fordi varmen tiltog hver dag og meget let kunne fremkalde et tilbagefald hos mig. Jeg fulgte

naturligvis hans venlige råd, og efter at have rekreeret mig en uges tid, så godt som det nu lod sig gøre på så øde en plet som Key West, gik jeg sidst i maj måned om bord på et fartøj i havnen. Det skulle afsejle til Mobile for at hente sten til det nye havneanlæg. Skonner-ten hed »Caroline« og var et prægtigt sejlskib. Mine venner fulgte mig om bord, og selv gamle Lucy stod nede ved havnen og viftede med sit brogede tørklæde længe efter, at vi havde forladt Key West.

Den friske havbrise havde en gunstig indflydelse på mit helbred, og da vi efter en meget kort rejse landede i Mobile, følte jeg mig så frisk og rask som nogen sinde.

Men jeg kunne ikke blive længe i denne by. Den varme årstid var begyndt, og mange af byens beboere var allerede flygtet til nordstaterne eller til Europa af frygt for den gule feber. . . . Jeg skulle rejse endnu sydligere for at mødes med min rejsefælle i New Orleans, og der var derfor ingen tid at spille. Jeg tilstår gerne, at det ikke var med den største lyst, at jeg løste billet til dampskibet »James L. Day« fra Mobile til New Orleans. Jeg havde nyligt været meget syg og ville nødig

i hænderne på den gule feber, som man påstod allerede havde vist sig flere steder i Louisiana...

Men jeg skød hjertet op i livet. Det kunne ikke nytte noget at være bange. Skulle min grav komme til at ligge i dette fremmede land, så var stedet, hvor den lå jo ligegyldig, og derfor slog jeg mig til ro.

Inden jeg rejste, gennembladede jeg atter mine dagbøger for at opfriske begivenhederne i Florida, som er den eneste stat, hvor jeg ikke har mødt en landsmand.

Derefter gik jeg om bord på dampskibet for endnu i nogen tid at tumle rundt i *the sunny south*, det solrige syden.

NOTER

1. *Gul feber*. Akut virussygdom i tropiske og subtropiske klimaer. Forårsager kuldegysninger, høj feber, meget hastig puls, smerter i lænderegionen og gul hudfarve m.m. Langvarig helbredelse. Stor dødelighed før i tiden. Sygdommen skyldes en virus, som overføres af blodsugende insekter, især myg af slægten *aedes*.
2. *Metodister*. Protestantisk kirkesamfund stiftet i 1730'erne af de engelske brødre og præster, John og Charles Wesley, der lagde vægt på *metode* i fromhedsliv og omvendelsespraksis.
3. *Fønix*. Egyptisk fabelvæsen. En fugl, der brænder sig op, når den har levet i 500 år, og derefter opstår fornyet af asken som et symbol på udødeligheden.
4. *Kulsvier*. Person, der brænder (svier) træ til trækul. Kulsvierhåndværket var i ældre tid særlig udbredt i og omkring Gribskov på Sjælland.
5. *Juan Ponce de León* (1460-1521). Spansk opdagelsesrejsende. Deltog blandt andet i Columbus' anden rejse. Koloniserede Puerto Rico. Opdagede Golfstrømmen.
6. *Florida*. Af latin *floridus*: Blomstrende, fuld af blomster.
7. *Fernando de Soto* (1499-1542). Spansk opdagelsesrejsende. Deltog i den spanske erobring af Peru og ledede senere opdagelsesrejser i det sydlige Nordamerika.

8. *Francisco Pizarro* (ca. 1476-1541). Berømt spansk *conquistador*, erobrer og opdagelsesrejsende.
9. *Karl V* (1500-58). Tysk-romersk kejser. Blev 1516 (som Carlos I) konge i Spanien. 1519 valgt til tysk konge. Kejserkronet 1520.
10. *Hernán Cortés* (1485-1547). Spansk hærfører og opdagelsesrejsende. Erobrede aztekernes rige i Mexico 1519-21.
11. *Parallelogram*. En (ikke retvinklet) firkant, hvis modstående sider er parallelle.
12. *Svingbasser*. Små (skibs-) kanoner.
13. *Kolonihistorie*. Forfatteren har ret på dette punkt. Selv om senere opdagelser og forskningsresultater måske kan rokke ved forfatterens forskellige hypoteser omkring Amerikas opdagelse, så har man i det store hele valgt at lade hans ideer være gældende i dette værk, da de hørte hans tid til.
14. *Antonio de Mendoza* (1490-1552). Spansk erobrer. Koloniserede Mexico 1535-49.
15. *Judæas slette*. 1. Mosebog, kap. 12
16. *Sumakfamilien* (Anacardiaceæ). Vokser både som nytte- og pryddplanter samt vildt i naturen, især i tropiske egne.
17. *Passionsblomst* (*Passiflora*). Slægt af tokimbladede, frikronede, klatrende urter og halvbuske. Blomsterne har bikrone og er ofte store og smukt farvede. Bikronen og de frie grifler kan minde om torne-kronen og naglerne fra Jesu lidelseshistorie, heraf navnet.
18. *Sarracenia*. Nordamerikansk slægt af insektædende urter.

19. *Tamarindetræ*. Et egelignende træ fra Afrika.
20. *Pomerans*. En citrus-frugt med bittersødt frugtkød.
21. *Dyvelsdræk* (Plattysk). Egentlig *djævleskarn*. Stærkt ildelugtende gummiharpiks, der udvindes af roden af en skærmplante fra Iran og Afghanistan. Bruges nu i veterinærmedicinen.
22. *Sheepshead*-fisk. En sortstribet spisefisk fra Atlanterhavet.
23. *Baldomero Espartero* (1793-1879). Spansk greve, general og politiker. Borgerkrige og indre uro prægede det 19. århundredes Spanien.
24. *Manater* (*Trichechus*). Slægt med tre arter af søkøer. Kan blive indtil seks meter lange. Kredsround halefinne, dybt kløftet overlæbe samt to finner på forkroppen. Fredelige planteædere.
25. *Feluke*. Lille, let handelsskib. Brugt i Middelhavet.